

КОЙ КАКЪВ Е И ЗАЩО ТАКЪВ Е
том четвърти * хумор за деца

**КОЙ КАКЪВ Е И ЗАЩО ТАКЪВ
Е
ХУМОР ЗА ДЕЦА**

chitanka.info

*Най-много пленява и увлича децата
фантастичното, героичното и комичното.*

Елин Пелин

*Във веселата приказка детето ще намери
оная радостна поезия, която е желано
откровение за детската душа.*

Ран Босилек

*Има книги, които само забавляват децата,
без да пробудят у тях по-дълбоки чувства, без да
им въздействат. Има други, които само ги
разсмиват, без да развиват у тях чувството за
хумор. А хуморът е важен фактор при
възпитанието на децата — той го освобождава
от стеснителността, която го скована.
Истинският хумор поддържа чувството за
свобода, отваря прозорците на детската душа.*

Дора Габе

*Няма друго по-силно средство, помагащо
на децата да се отърсят от лошо привички,
освен това: да ги накараш сами да се смеят над
собствените си грешки.*

Асен Босев

НИКОЛАЙ ЯНКОВ

УВОД

Радостта, смехът, веселието са естествена потребност за човека, особено за младия. Радостта, смехът, веселието са най-драгоценни спътници на младостта. Те създават вкус към живота, развиват остроумието, утвърждават чувството за вътрешна свобода и оптимизъм, накратко — формират предпоставките за онова извънредно важно нещо, което наричаме душевно здраве.

Такова благородно назначение има и хуморът в творчеството на българските писатели за деца. В тази област ние имаме богати традиции и чудесни завоевания.

Когато говорим за хумора в творчеството за деца, обикновено казваме, че той е лек, хитроумен, незлоблив. Казваме още, че той предизвиква бодро, весело настроение, че изостря съобразителността, находчивостта, чувството за преценка. И не пропускаме да подчертаем, че в него забавното и поучителното умело се съчетават, че смешното върви ръка за ръка с полезното от възпитателно гледище.

Освен веселието, забавата, шегата съществено място в хумористичните творби заема и оценката на жизнените факти и явления, критерият за добро и лошо, за красиво и грозно. Смехът в произведенията на нашите автори не създава само весело разположение на духа, чрез него се изразява и отношение към човешките постъпки и поведение. Това усилва целенасочеността му, прави го по-действен и резултатен. Тъй, наред с „традиционните“ детски недостатъци и хитрини — например лакомията, разпиляността, капризниченето и пр., — наред с някои преизвестни ученически трикове и шмекерии — например мързела, разсеяността, подсказването — нашите автори насочват стрелите си и към други прояви в човешкото поведение, и към недъзи в обществения живот. Тяхното ръководно начало е известната мисъл, че ако искаш да отречеш нещо, трябва да го осмееш. Особена чувствителност проявяват те към останките от старо мислене и реагиране, към

консерватизма, оеснафяването, към всичко, което задържа утвърждаването на социалистическото съзнание и което в едно или друго отношение пречи на нашето движение напред.

Една особеност неизменно съпътства критическото острие на нашите хумористи: добронамереността, доброжелателността. Те имат едно оптимистично виждане, едно здраво позитивно разбиране, което се свежда до убеждението, че хората подлежат на развитие (колко повече това важи за децата!), че отрицателните навици и привички са поправими, че човекът и човешкото общество вървят и могат да вървят към усъвършенстване, към по-добро. Затова и патосът им е патос на жизнеутвърждаването.

Това ясно може да се долови в образите на героите. Всъщност най-добрите постижения и на поезията, и на прозата ни за деца са в хумористичната скица, в хумористичната рисунка, в хумористичния портрет. Към своите герои авторите се отнасят с любов, имат неприкрито заинтересовано отношение. Пред тях те оставят винаги една отворена врата. И когато осмиват, и когато порицават, тяхната цел е не да обезверят и унищожат, а да запалят пламъчето на надеждата, да пробудят светлите струни в мислите и в поведението на читателите. Оттук тая ведра тоналност — хуморът в произведенията на нашите писатели за деца е насмешлив, но не и неприязнен, хаплив, но не и злонамерен, понякога язвителен — но не и злостен.

Разбира се, погрешно ще е да се мисли, че нашите автори-хумористи са някакви безобидни шегобийци, някакви кротки и смирени благодушници. Те са преди всичко възпитатели. Възпитатели, които владеят едно от най-ефикасните средства за борба срещу човешкото несъвършенство — смеха.

В страниците на тази книга е заключен цял един свят — весел, жизнерадостен, остроумен. В съприкосновение с него младият читател ще черпи много бодрост на духа, нравствени сили, човешко просветление. И когато казваме, че литературата има важен принос в утвърждаването на ново светоусещане у децата, винаги имаме и трябва да имаме пред вид и оная благородна и с нищо незаменима работа, която върши смехът. Този смях е умен, човечен, пречистващ и възвисяващ. Той създава настроение, увеличава усмивките по детските лица, засилва блясъка в очите им, зарежда ги с енергия. И в това е голямата му сила.

ЕЛИН ПЕЛИН

ТРИ УМНИ ГЛАВИ

Натежали дългите години на една стара върба. Тя клюмнала и се навела безпомощно над дълбоката река.

По пътя минали трима шопи — три умни глави. Видели върбата, спрели се и се замислили:

— Що ли мисли тая старица над тая бистра водица?

— Трябва за вода да е жадна!

— Хайде да я напоим!

— Няма кофа, братя, как ще я напоим?

Най-умният рекъл:

— Ще се хвана аз за клоните ѝ — ще увисна, ще се хване друг за краката ми — ще увисне, ще се хване третият за неговите и той ще увисне. Ще натегнем, ще наведем върбата над водата и ето ти — станала добрината.

Рекли и направили го.

Хванал се най-умният за клоните и увиснал. Вторият увиснал за краката му, а третият увиснал за краката на втория.

Натежали тримата и върбата почнала да се навежда. Но ръцете на първия почнали да се изплъзват и работата станала опасна.

— Дръжте се, братя — извикал той, — да си плюя на ръцете!

Хванали се яко те, а той откачил ръце да плюе на тях.

И... хоп — цамбурнали тримата умници във водата и се удавили.

ПЕТКО Р. СЛАВЕЙКОВ

МАЛЪК ПЕНЧО

*Пенчо бре, учи!
Пенчо си мълчи.
Пенчо бре, чети!
Муси се, сумти.*

*Пенчо бре, чети!
Пенчо не чете.
Пенчо, работи!
Пенчо пак не ще...*

*Пенча го мързи,
гледа да лежи —
ходи, та се май,
дири да играй.*

*Време се мина,
Пенчо порасна,
иска да яде —
няма откъде.*

ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА ЯНКО МЪРЗЕЛАНКО

*Янко! Янко! Янко! —
вика мама ранко.
Янко се прозява
и не ще да става,
на кълбо се свива,
презглава завива...
Часовете тракат,
времето не чака,
осем наближава,
Янко все не става.
За горката мама
мъка е голяма —
трети път пристига,
Янка силом дига
и го с плач горката
на школото прати.
А пък там децата
цял час пишат, смятат...
Вече звън ще звънне,
чак тогава сънен
в клас пристига Янко,
Янко-мързеланко.*

АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ

ПЕТКАН В БЪЧВАТА

Дядо Вичо воденичарят имаше един син на име Петкан. Този Петкан беше едър и здрав мъж. Ядеше като слон. Когато се наведеше да пие вода, цял кладенец пресушаваше. Воденичен камък да сложиш на гърба му, щеше да помисли, че муха му е кацнала. Но като тръгнеше на път, пристъпваше като бивол — мързеше го. Върви, да речем, пешком по пътя. Задуха насреща му вятър. Грабне му шапката от главата и я понесе сред прахоляка. Петкан се обърне, почеше се по ухото и махне с ръка към вятъра:

— Вземи я пък, щом ти е притрябвала!

Дядо Вичо имаше зад воденицата си овощна градина — ябълки, круши, вишни, череши и един стар орех. Под дебелия орехова сянка всяка сутрин се домъкваше Петкан, лягаше на гръб и почваше да чете ореховите листа: едно, две, три..., но преди да стигне до десет, го домързвяваше и сладка дрямка му премрежваше очите. Някъде сред върбалака глухо бучеше и пееше воденицата. Бученето го унасяше на сън.

Към пладне в градината пристигаше Петкановата майка и се навеждаше да събира в полата си нападалия узрял плод.

— Мале — лениво отваряше уста Петкан, — да беше ме обърнала на другата страна, че ми додея да лежа все на гърба си.

Старицата с голяма мъка и пшкание го обръщаше я на дясната, я на лявата страна.

— Синко, — думаше тя, — сега си добре, ами когато умрем с баща ти, кой ще те обръща?

— Все ще се намери някой — през зъби едва процеждаше Петкан, — свят мно-о-о-о-го!

Не щеш ли, веднъж, като переше, стъпила върху един гладък камък, баба Вичовица се подхлъзна и падна в дълбокия вир. Зина старата жена да извика, но щом отвори уста — налапа вода и се удави. Дядо Вичо ревна, почна да си скубе бялата коса от мъка, повехна за

един месец време, гътна се и умря. Петкан не намокри око нито за майка си, нито за стария: мързеше го да плаче. Не отиде нито един път да споходи гробовете им: тежко му беше да се мръдне в жегата. Както винаги, той си лежеше под ореховата сянка и тежко пъшкеше, защото нямаше кой да го обърне. От деня на дядо Вичовата смърт воденицата млъкна и замря: мливарите тръгнаха по други воденици, защото Петкан не рачеше да се дигне и да пусне камъните на бащината си воденица. Запустя и градината. Нападалите по земята узрели круши и ябълки изгниха: нямаше кой да ги прибере.

Веднъж покрай градинския плет мина Пешо Шейретина. Той търкаляше една голяма празна бъчва и бъчвата гръмолеше по улицата.

Петкан се надигна и попита:

— Хей, каква е тая олелия? Тъкмо бях задрямал, и ти ме събуди. Не те ли мързи да търкаляш такава голяма бъчва?

— Мързи ме, но няма какво да се прави. Ако бях на твоето място, и аз щях да си лежа под ореха. Я баща ти каква воденица и какъв орех ти е оставил. А моят баща ми остави само тая празна бъчва, да я търкалям по улиците, и едно копче, ей го, дето виси на ризата ми. Наистина туй копче не е като другите копчета. Ако го посея, подир една година ще поникне. Ще израсте от него едно дърво, голямо колкото този орех, и ще роди копчета. Като узреят копчетата и ги продам, ще забогатея, но сега нямам време да го посея. Бързам да закарам бъчвата на бъчварина да я стегне.

„Тъкмо за мене работа е туй копче — помисли си Петкан. — Ще го посея. Ще легна да го чакам и подир една година ще забогатея. Ще си наема един ратай да ме обръща и още един да пъди мухите, когато лежа. То ще бъде живот, сегашното е цяло мъчение.“

— Чувай, Пешо — викна Петкан, — съгласен ли си аз да ти дам воденицата и градината, а ти да ми дадеш копчето?

Шейретина го погледна, засмя се и рече:

— Съгласен съм, но туй копче къде да е не никне. Трябва да го заровиш на оня незнаен остров, който е сред морето, и да го поливаш със суха вода.

— Че как ще ида на оня незнаен остров, където има суха вода? — попита Петкан.

— Как ли? — отвърна Шейретина. — Ела подире ми до морския бряг, аз ще ти кажа.

Когато стигнаха на морския бряг, Пешо откъсна копчето от ризата си и го подаде на Петкан.

— Влизай сега в бървата!

Петкан се намърда през широкия отвор.

— Лежи си вътре и чакай — поръча му Пешо, — вятърът ще те отнесе на острова, а когато стигнеш, проводи ми писмо по някоя лястовичка!

И търкулна бървата в морето.

Вятърът я грабна и понесе навътре Петкана, а Пешо се върна във воденицата, пусна камъните и почна да мели брашно.

АСЕН БОСЕВ

ХВАЛИЛ МИ СЕ ДАНЧО

*Хвалил ми се Данчо,
Данчо мързеланчо:
— Кой е като мен
чист и пременен!
Дрешките ми — прани,
прани са от лани.
Мил съм си главата
лятос на реката.
Ноктите не режа
да съм като ежа.
А носа за здраве
трия го с ръкави!
Хвалил ми се Данчо,
Данчо мързеланчо:
— Кой е като мен
чист и пременен!
Чули го момчетата,
чули го врабчетата,
чули го цветята,
чула го реката
и се смели, смели
цели три недели!*

ЦВЕТАН АНГЕЛОВ КОЙ Е ПРАВ

*Стана дума в трети клас
за това — какъв е Спас.*

*Двама казват: „Приказлив“.
А пък трети: „Мълчалив“.*

*Тъй говорят ден и два
и... обратно след това.*

*Двама казват: „Мълчалив“.
А пък трети: „Приказлив“.*

*Но кажете: кой е прав?
И какъв е Спас по нрав?*

*Може би е мълчалив?
Може би пък — приказлив?*

*Прав е целият ни клас.
Нрав особен има Спас.*

*На чина е приказлив.
На дъската — мълчалив.*

ЕЛИН ПЕЛИН

ГОЛЕМИ ЛЪЖИ

Върви лъжец от село на село, та лъже, върви брат му ден по-късно по него, та маже.

Лъжецът. Като идех насам, видях едно яйце, голямо, голямо, та чак прохода на планината затиснало. Цял ден обикалях — не можах да го заобиколя.

Селяните. Бре, истина ли думаш! Много чудеса сме чули, но таква не сме и сънували.

Братът. Що е право — право. Яйце не видях, ама видях една птица голяма, голяма — цялата планина засенила с крилата си, та и полето до половина. Цял ден по сянка вървах.

Селяните. А-а — това яйце трябва да е от тая птица.

Върви лъжец от село на село, та лъже, върви брат му ден по-късно по него, та маже.

Лъжецът. Като вървах, братя мои, из полето, сви се една буря, един вятър — мен лъжа, вам истина — завъртя един керван от триста магарета, та чак ги в небесата дигна!

Селяните. Бре, човече, що думаш! Такова чудо видяло ли се е?

Братът. Що е право — право. Буря и вятър не видях, но днес, като идех насам, съгледах, че от небето самари падаха.

Селяните. А-а — видиш ли, тия самари са от ония магарета.

Върви лъжец от село на село, та лъже, върви брат му ден по-късно по него, та маже.

Лъжецът. Видях, братя, една кула висока, висока, та върхът ѝ се не види. Преди три години майсторът ѝ турнал чучула и тръгнал да слиза, а още го няма.

Селяните. Тю бре — да не повярва човек!

Братът. Как да не повярва. Днес, като минавах оттам, видях, че падна една брадва. Кога е изпусната, не знам, ама докато да падне, дръжката ѝ бе изгнила.

Селяните. Бре! — Майсторът трябва да я е изпуснал на слизане.

АСЕН РАЗЦВЕТНИКОВ ГОГО МЛАД ЮНАК

Пушка взех на рамо,
чанта — на гърбина,
викнах Шарка само —
да ми е дружина.

Не пристъпил още
крачка през нивята,
гледам, че се пощи
Зайо сред житата.

Дървена е м̀оре,
ала като ц̀кна —
рипна Зайо горе
тупна и не г̀кна!

Взех го. Ей гората.
Стигам из поляна.
Виждам във тревата
Вълча и Лисана.

Тя, си рекох, стана
кървава и м̀тна.
„Буум!“ — и въз Лисана
Вълчо ми се г̀тна.

Всичко там се слиса —
аз пристъпих бавно,
дигнах Вълча, Лиса
и отминах славно.

Ето пак в тъмата
под столетни дъби —
Меца със пилата
точи своите зъби.

Щом изскочих, зина,
бедната, вцепена:
„Майчице, загинах
млада и зелена!“

„Дръж се здраво, Гого!“ —
нещо в мен продума —
без да мисля много,
теглих ѝ куршума.

Дигнах я тогава,
па избърсах чело
и със чест и слава
тръгнах си към село.

Но когато минах
край върбите доле,
с дрипи на гърбина
зърнах дяда Голя.

Той с глава зажима
и ми се примоли:
„Девет внуци имам —
всичките са голи.

Пуста немотия
страшно ни покрусил!
Дай да им ушия
гугли и кожуси!“

Как ме той сащиса

*аз и сам не зная:
дадох Вълча, Лиса,
Меца, Зая Бая.*

*Дадох му ги смело
и добре се случи —
че си влязох в село
само с мойто куче.*

*Инак страшна каша
би настала тамо —
щях да изплаша
мало и голямо.*

АТАНАС ДУШКОВ ЗАЙЦИ-ЮНАЧАГИ

*Двеста хубави зайчета,
свити като кравайчета,
се събрали в шумаците
да си сучат мустаците.
Хем се гледат в зениците,
хем си чешат езиците:
— Стига, само говориме,
трябва нещо да сториме —
да повикаме всичките
смели зайци в горичките
и без много умуване
да започнем щурмуване:
ще прогоним лисиците,
людете и вълчиците!
Наредили се зайците,
натъкмили се, майчице,
с пушки колкото боя си
и с пищови на пояса.
Както били насядали,
две деца ги съгледали.
Само пръст им посочили,
и към тях се насочили.
Пръснали се юнаците —
хукнали по шумаците.*

ЙОРДАН СТУБЕЛ ПРИКАЗЧИЦА

*Тръгнала ми баба,
време да не губи,
тръгнала, отишла
ряпа да наскуби.
Не намери ряпа,
бяла и червена,
и се върна баба
много уморена.
Па я пита дядо,
пита и се смее:
— Мари, пуста бабо,
ряпата къде е?
— Скубах, дядо, скубах,
ала във гората
срещнах Кумча Вълча,
па ми взе торбата.*

ГЕОРГИ РАЙЧЕВ

ХИТЪР МАНГО И РИБАРЯТ

Спечелил Манго пари, купил си нов кожух и тръгнал към дома да се похвали на циганката. Върви, оглежда кожуха и се смее от радост.

Посред път го настигнал един рибар с праметната през рамо мрежа.

— Добра стига, Манго!

— Добра среща, байо!

— Къде така бързаш, Манго?

— Не виждаш ли? Нов кожух си купих!

— Защо ти е кожух? — рекъл рибарят. — Зиме ще го носиш, а лете ще го захвърлиш, молците да го ядат. Я по-добре да се разменим, дай на мене кожуха, пък ти вземи мрежата. Денем риба ще ловиш и ще ядете и ти, и циганчетата, и циганката, а нощем колиба ще си направиш от мрежата. Я виж колко е голяма!

Помислил Манго, помислил, па се съгласил.

— Прав е човекът — рекъл си той. — Защо ми е кожух? Ще взема мрежата: няма да работя вече, денем ще ям риба, а нощем колиба ще си правя от нея.

Разменили се. Вървели, що вървели, замръкнали по пътя.

— Хайде, Манго, да спим — рекъл рибарят, завил се добре с дебелия кожух, легнал и заспал сладко.

А Манго побил кол, обтегнал мрежата на кола и се пъхнал под нея. Чудесна колиба!

Но било много студено, задухал вятър, запрехвъркал на парцали сняг. Въртял се Манго на една страна, въртял се на друга страна — не може да заспи, студ го късал.

Станал посред нощ, проврял си пръста през мрежата, да види какво е времето навън, и рекъл:

— Бре, тежко му на рибаря! Измамих го здравата! Аз съм вътре в колибата и ми е толкова студено, ами той какво ли прави вън, на

откритата поляна? Ей го на̀, никакъв не се помръдва — трябва да е замръзнал от студ!

АСЕН РАЗЦВЕТНИКОВ ХРАБРИТЕ ЩУРЦИ

*Хвана Меца два щуреца
вдигна лапа — ще ги лапа.
Хвърлиха се два щуреца,
счупиха ѝ два мъдреца,
пипнаха я за мъжеца,
па извикаха ловеца —
да ѝ дере със три ножа
дебелата меча кожа.*

*Той одра я, не се мая,
па им рече най-накрая:
— Мога ли да ви предложа
и на вас по малко кожа
от любезната госпожа?*

*— Молим да ни извините! —
му отвърнаха щурците. —
Вий на нея я върнете,
че и трябва зиме, лете.*

*И послуша ги ловеца,
върна кожата на Меца
и завчас я тя облече.
И закле се, и зарече
да не хапва месо вече,
да се храни със тревица,
да се пои с водица.*

АСЕН РАЗЦВЕТНИКОВ ПЪРВОАПРИЛСКА ЛЪЖА

В София на всеки плет — сто патици на шиш. Не вярваш ли,
вземи си хлеб, тръгни, иди и виж!

Със баници е пък постлан прочути Букурещ. Не вярваш ли,
тръгни, иди и сам ти ще ядеш.

Бонбони падат вместо град във славния Париж, не вярваш ли,
вземи торба, тръгни, иди и виж!

Край Цариград расте гора, на всеки лист сладкиш! Не вярваш ли,
вземи си прът, тръгни, иди и виж!

Направен е от шоколад грамадният Берлин, не вярваш ли,
тръгни, иди, — иди и виж самин!

А от чешмите във Багдад шербет и мед шурти, не вярваш ли,
тръгни, иди и сам ще пиеш ти!

ТРАЙКО СИМЕОНОВ

ЮНАК

*Казват, че живее
чуден змей крилат,
вдън-горите имал
бисерен палат.*

*А врати, прозорци —
злато ги злати,
като ясно слънце
отдалеч блести.*

*Днес не може никой
да пристъпи там,
колкото да бъде
той юнак голям.*

*Аз ли не ще ида
с моя кон хвъркат?
Аз ли не ще видя
змейския палат?*

*С чизмите на батко,
с накривен калпак,
с пушка и със сабя —
истински юнак!*

*Сбогом, бабо, мамо!
Сбогом, татко мой!
Ах, сърце юнашко
що ми шепне: СТОЙ?!*

ВАСИЛ ИВ. СТОЯНОВ

МАГАРЕ

*Кой каквото ще да казва,
ала умна съм глава.
Май ушите ми са дълги,
но беда не е това.*

*Хората ме претоварят,
яздят, впрягат ме в кола
и отгоре ми се карат —
ех, магарешки тегла!*

*Зоб, сенце за мене няма,
все отритнат, сирота...
Няма ли бодил и слама,
гладно дремя край плета.*

*Като кон не съм голямо,
но съм с по-голям инат,
ала не за него само
аз се славя по цял свят.*

*Виж, за песни, що да кажа,
пея с ясен, сладък глас.
Искате ли да покажа
майсторлъка си пред вас?*

АСЕН БОСЕВ ПОСМАЛИ, МАНГО

*Тръгнал циганин за дренки,
дренки сладки и червенки.
В шумата се зашумяло
и го страшно дострашало.
Хукнал Манго:
— Зърнах, братя,
триста мечки сред гората!*

*— Посмали ги, Манго!
— Ой,
двеста са, бащице мой!
— То...
двеста нямаше, но сто!
— Посмали ги, Манго!
— Знай,
десет мечки бяха май.
— Още Манго, посмали,
колко точно са били?
И накрая той зашепнал:
— Шумка шумна, Манго трепна,
па да кажа, хич не знам,
мечки имаше ли там!?*

ЛИАНА ДАСКАЛОВА СТРАШЕН ЗВЯР

*Рашко рано се събуди,
гледа вълка и се чуди:
върху снежната пътечка
две следи като от мечка!
— Мечка минала е тука
покрай кофата с боклука!
И за малко се е спряла,
но къде се е завряла?
Подир Снежка иде Катя:
— Не от мечка е следата!
Татко е ловец и знам:
тук е минал вълк голям.
— Не е вярно — казва Мая, —
тук е бродел звяр незнаен!
Дългоух и опашат,
и зъбат, и мустакат!
И уплашени, децата
се събират пред вратата,
чакат звяр да се яви
с три опашки, с две глави!
А на кофата капака
се повдига и котака
припва и в снега реди
тия, страшните следи.*

ИВАЙЛО ПЕТРОВ

ЛЪЖЕЦ

Навсякъде има лъжци, имаше и в нашето село един. Наричаха го Христо Лъжливия. Възрастните не му вярваха, но всички слушаха лъжите му. На децата не даваха да го слушат. „Бягайте от него, казваха, ще ви метне, та няма да се усетите“. Аз не бях чувал ни една от лъжите на Лъжливия и много исках да чуя. Мене ли ще метне? Охо, да има да взема. Каквото и да ми каже, няма да му повярвам... Така си мислех и търсех случай да се събера с него. И ето, че веднъж се случихме с Лъжливия на полето. Аз седях под една круша и наглеждах кравата да не влезе в някой бостан. Лъжливия докара и той своята крава, пусна я да пасе и приседна до мен. Още седнал не седнал, извади от пояса си хляб, сирене, едно габровско ножче и почна да се храни. Резне от хляба, резне от сиренцето, набучи го на ножчето и хоп — в устата. Яде си той сладко, сладко, аз си седя настрани и чакам да почне да лъже. Каквото и да ми рече, ще му кажа, че това е лъжа, та да знае с кого има работа. Така си мисля, а очите ми все в габровското ножче. А то едно ножче, да не му се нагледаш — дървените му чирени обковани с жълта тенекийка, стоманата му лъскава и остра, да речеш, дънера на крушата ще отрежеш с него. Да имаш такава ножче, друго не ти трябва. Сложиш му верижка, вържеш верижката на пръста си, кой като тебе! Дядо ходеше в града веднъж на годината и какво да ми донесе — симидче или захарно петле. Колкото и да ги пестиш, след една седмица ги няма, излапал си ги. А ножчето си остава и няма да го загубиш щом на верижка е вързано... По едно време Лъжливия отрязва филийка от хляба, отрязва парче от сиренцето, набучи го на ножчето и ми го подаде:

— Хапни си, чичовото!

Излапах каквото ми даде, взех една пръчица и почнах да я дялкам с ножчето. Лъжливия стана да си ходи. Взе ножчето и го сложи в пояса си. Не ножчето, а сякаш сърцето ми сложи на пояса си, така мъчно ми стана.

— Туй е деветото ножче, дето го намирам в дините — каза Лъжливия. — Оня ден отивам на бостана. Рязнах една диня, зелена излезе. Рязнах друга и тя зелена. Като рязнах петата, хем узряла, хем това ножче вътре. Само шарените дини държат ножчета, другите са празни. Щом я резнеш на две през сърцето и то пада в ръцете ти...

Цяла нощ сънувах габровски ножчета. Щом се събудих, първата ми работа бе да опипам тук-там — ни ножче — ни дявол. „Туй е било сън, казах си, ножчетата са на бостана, в шарените дини.“ Дойде време да закарам кравата на паша. Като отидох да я отвържа от яслата, видях секирчето, с което кълцаме тикви на добитъка. Тикнах го в торбичката и подкарах кравата. Пуснах я да пасе, извадих секирчето от торбичката и право в нашия бостан. Застанах до една шарена диня и както ми бе казал Лъжливия — прас, на две през сърцето! Нищо. Още една — пак нищо. Още една... Бях нацепил половината дини в бостана, когато чух стъпки зад себе си. Погледнах назад — пъдарят.

— Защо си заклал половината бостан?

— Търся си ножче — казах аз.

— Кой ти каза да го търсиш в дините?

— Ами... бай Христо...

— Мътните да го вземат този лъжливец! — каза пъдарят, взе секирчето от ръцете ми и ме поведе към село.

Как си платих за тази работа, не искам да разказвам.

АСЕН РАЗЦВЕТНИКОВ ВЪЛЧО И ЛИСАНА

— Мари, кумице Лисано,
де си ранила тѣй рано?

— **Ходихме, Вълчо, с децата
грозде да зобим в лозята.**

— Мари, кумице Хитрано,
рухото ти е съдрано.

— **Миткал си, Вълчо, в тъмите,
та ти не видят очите.**

— Мари, Лисанке устата,
де ти остаха децата?

— **Пратих ги, Вълчо, с пѣдаря
да поразгледат пазаря.**

— Лисано, майка юнашка,
защо си днес без опашка?

— **Скрих я зарана в долапа,
да я росата не цапа.**

АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ

ХИТРОУМНОТО МАГАРЕ

Слънцето мързеливо клонеше надолу. Сенките на дърветата растяха. Жегата гаснеше. Поя разхладянинът. Задрямалите листа на липите зашепнаха. Омърлушените птици се разшаваха. Жълтооките подрумчета, що ръсеха полянките край пътя, трепнаха и протегнаха малките си шии, сякаш се мъчеха да доловят думите на далечната жетварска песен, която вятърът донесе на крилете си.

По пътя откъм манастирската гора се зададоха дядо Матей и магарето му. Дядо Матей вървеше бос, с разкопчана риза. В едната си ръка той държеше рошав овчи калпак, а в другата — кърпа, с която бършеше горещата пот, потекла на бистри струйки от челото му. Магарето пристъпваше лениво подире му с увиснали уши. Краката му затъваха дълбоко в златистия пясък. На гърба му се клатушкаха две дисаги, натъпкани със ситна сол.

— Хайде, дядовото, не се дърпай назад като рак, ами върви! Ей сега ще стигнем реката. Прегазим ли реката — един хвърлей път остава до нашето село. Зная, тежи ти солта, но ти си младо магаре. Кръвта ти кипи. На твоите години аз можех да нося планина на гърба си, а ти се огъваш от две дисаги сол. Срамота е. Ох, че ми засъхнаха устата! От манастира насам капка вода няма. А от реката не ми се ще да пия жабуняк. Хайде де, пак взе да се дърпаш назад!

Умореното магаре едва се мъкнеше. Рой мухи бръмчаха около него, пееха му някаква безкрайна песен и за да не заспи, се навираха в очите му. От леност магарето не се решаваше ухото си да помръдне, за да ги разпъди.

Когато стигна до брега, дядо Матей пусна повода на земята и рече:

— Ти постой малко тука, пък аз ще се отбия на Маринковия бостан. Ще си поискам от наш Маринка да ми откъсне една диня, че да си разквася устата. Сили нямам вече.

Когато дядо Матей кривна към бостана, магарето впери очи към реката и дълго мисли да се потруди ли да слезе до реката да сръбне вода, или да не слиза. Но както гледаше надолу, неочаквано отвъд на другия бряг му се мярна един магарешки бодил, узрял и пропукан. Устата му се наляха и то се затече, но както тичаше, стъпи върху един зеления камък, подхлъзна се и падна във водата. Като потъна, то усети хладината на реката и почна да размисля: „Ако се дигна да изям бодила, ще ми стане горещо. Я да си стоя във водата на хладината!“ И за да пропъди мухите, хитрото магаре си потопа и главата.

Мина що се мина, откъм бостана се зададе дядо Матей и взе да се озърта — къде му е магарето? Гледа нагоре, гледа надолу, най-сетне го видя в реката — лежи като бивол. Старецът зина. Мравки полазиха по гърба му: ами солта! Нагази бърже, измъкна неверния си другар на брега и попипа дисагите. Те бяха празни. Всичката сол се беше разтопила.

Дядо Матей се почеса по тила:

— Хубаво ме нареди ти мене. Чакай да ида сега да отсека една дебела тояга, че да ти се отплатя.

Дядо Матей се отби в близката горичка, а магарето потегли бодро с празните дисаги и почна да си мисли: „Ако на всеки двайсет крачки имаше река, земята щеше да прилича на приказна градина.“

Какво стана по-нататък — не ми е удобно да разказвам.

На другата събота по същия път и по същото време се зададоха пак дядо Матей и дългоухият му другар. Дядо Матей пъшкеше като мотор, а магарето не знаеше къде да се дене от мързел, макар че на гърба му нямаше сол, а два вързопа вълна. Като стигнаха до реката, дядо Матей пак кривна към Маринковия бостан, а магарето се спусна към водата и нарочно се строполи в най-дълбокото място.

— Ох, благодат! — въздъхна то и си потопа и главата. Мухите уплашено се пръснаха.

По едно време се зададе дядо Матей. Като видя магарето, той прихна:

— Знаех, че така ще направиш. Добре си сега. Хайде!

Хвана го за поводата и почна да го тегли. Магарето посегна да стане, но нали вълната се беше напоила с вода, тежеше като желязо.

С мъка клепоухото магаре извлече мокрия си товар на брега и потегли прегънато одве към село.

Вървеше напреде му дядо Матей и се подсмиваше под мустак. Вървеше подир него магарето и си мислеше: „Не мога да разбера защо има реки по света. Ако пресъхнат реките до една — земята щеше да прилича на приказна градина.“

АСЕН БОСЕВ ВАНКО ЗАБРАВАНКО

Ех бре, че е Ванко,
страшен забраванко!
Прави той, що прави,
нещо ще забрави.
Вижте го — по друма
връща се за гума,
после пък се мръщи:
моливът е в къщи.
Ето — всички в клас
днес четат в захлас,
само Ванко там
се черви от срам!
— Нямаш ли си книга? —
Ванко мига, мига:
— Имам, но у нас
я забравих аз.
Всички му се смеят,
закачливо пеят:
— Гледайте го Ванко,
Ванко забраванко!
Тръгва за дома си,
сякаш без ума си —
няма си бре, братя,
шапка на главата.
— Ванко, що направи,
шапката забрави! —
Их, че неприятно,
връща се обратно.
А на закачалката

шапката му, жалката,
вика: — Бре, стопанино,
а бре, забраванино,
що ме ти остави,
що ме ти забрави? —
Шапката си дивна
Ванко смешно кривна,
но навън сега
правят си шега.
Викат му децата:
— Няма ти главата!
Де си я оставил,
де си я забравил?
Ванко пръст веднага
на челото слага:
— Тук ми е главата,
върху рамената!
Ех бре, че е Ванко,
страшен забраванко!

НИКОЛАЙ СОКОЛОВ

БАБА КОСТЕНУРКА

*Баба Костенурка
взела пъстра хурка,
седнала, запрела
прежда за фланела.*

*Прела, недопрела,
взела мотовила...
Вила, недовила,
фланела заплела...*

*Плела, недоплела,
фланела скроила...
Шила, недошила,
фланела запрала...*

*Прала, недопрала,
в шипка я забола...
Шипка се навела,
бабата убола.*

*Баба Костенурка
взела пъстра хурка,
три дни шипка била,
кости ѝ строшила...
И от яд разплела
шарена фланела...*

ГЕОРГИ АВГАРСКИ ПОМОЩНИЦИ

— Сто жетвари — каза Блаже —
ще поим с вода. —
Ванко рече: — Двеста даже! —
Крумчо кимна: — Да!

И потеглиха към блока.
Ех, че жегга, брат!
Натопиха се в потока
мъничко на хлад.

— От водата — каза Блаже —
нямаме вреда. —
Ванко рече: — Няма даже!
Крумчо кимна: — Да!

След това си поиграха
час и два, и три.
И... на село се прибраха,
щом се свечери.

— Сто жетвари — трепна Блаже —
бяха без вода. —
Ванко рече: — Двеста даже —
Крумчо кимна: — Да!

ГЕОРГИ РАЙЧЕВ

ЦИНДИЛ-ПИНДИЛ И ДЖАСТА-ПРАСТА

Една вдовица имаше две дъщери близнаци, с две чудни имена. Казваха ги Циндил-пиндил и Джаста-праста.

Двете момичета никак не си приличаха. Джаста-праста беше ниска, пълничка, с черни коси и черни очи; Циндил-пиндил — тънка, висока, с руси коси и сини като синчец очи.

Джаста-праста беше приказлива, весела и засмяна, а Циндил-пиндил — мълчалива и замислена.

И по работа двете момичета бяха съвсем различни.

Майката, каквото и да наредеше на Джаста-праста, тя тутакси се хващаше за работа.

Наистина случваше се в бързината нещо да счупи, нещо да разлее, но работата пак ще се свърши навреме. А Циндил-пиндил заставахме права пред нещата, гледаше ги жално-жално и не смееше да ги пипне от страх да не повреди нещо.

Най-после двете момичета станаха моми. Един ден майка им ги повика. Тя даде на Джаста-праста голямо парче сукно, ножица, игла и конци. Даде още толкова на Циндил-пиндил и рече:

— Дъщи, пораснахте вече — срамота е все аз да ви шия и стягам; пък и очите ми недовиждат. Ето ви плат, ето ножици и конци — заловете се и ушийте си нови рокли за Великден.

Джаста-праста не чака подкана. Грабна плата и се залови за работа. Крои, ши и разпорва — пак крои и пак ши и най-после роклята беше готова.

А Циндил-пиндил така си остана пред плата, не смееше да го пипне от страх да не обърка нещо. А когато се залови на работа, отмерваше всеки бод, пресмяташе по двацет пъти и роклята ѝ все не беше готова.

Но ето че зазвъняха гергьовските камбани — дойде празникът. Изви се лудо хоро сред селото. Джаста-праста надяна новата си рокля

и припна към хорото. Наистина едната ѝ пола висеше накриво, единият ръкав по-къс от другия, но кой ти гледа!

Джаста-праста се хвана на хорото и затропа ситно-ситно...

А пък горкичката Циндил-пиндил нямаше рокля за пред света. Тя застана дома, зад плета, гледаше жално-жално към хорото, а от сините ѝ очи капеха едри като бисери сълзи.

Оттогава на света все тъй, казват, е било то: Циндил-пиндил — зад плета, Джаста-праста — на хорото.

ПЛАМЕН ЦОНЕВ КОМАРКО

Тръгнал ми Комарко,
весел колибарко —
от Балкана слиза
с разкопчана риза,
с късички гащета,
с босички крачета...
Че му се присмели
вуйчовци и лели,
врани-бърборици,
жаби-кекерици.
Всеки взел да вика:
„Гледайте умника!
Дъжд пороен плиска,
а пък той... по ризка“
Гръб Комарко свел и
тръпки го побили —
сложил си фланела,
накривил капела,
закопчал елече
и на края вече —
то се знай — обул и
свинските цървули...
Че му се присмели
вуйчовци и лели,
врани-бърборици,
жаби-кекерици.
Всеки взел да вика:
„Гледайте умника!
Слънчице припече,

*а пък той... с елече!“
Рипнал ми Комарко,
станало му жарко —
хвърлил надалече
жълтото елече,
черната капела,
бялата фланела,
а след тях — изул и
свинските цървули...
Тръгнал пак Комарко —
весел колибарко...
Но не щеш ли, хала
мигом завилняла,
ветрове смразили
вратните му жили
и Комарко бурна
болест го катурна...
Казват — оттогава
все по-хилав става
и начесто киха
трескаво „апчи-ха!“
И носът му свири
чак през три баири...*

ДОБРИ ЖОТЕВ ГЛУПАВИЯТ ШАРО

*Уж е куче умно,
уж е куче старо,
а какъв е глупав
тоя пусти Шаро!*

*Клекнал посред двора,
час и половина
лае по добрата
ясна месечина.*

*Лае и във нея
целия вторачен,
мисли си, че тя е
топличка погача.*

*Мисли, че ще падне
тя от небесата
и ще го уцели
право във устата.*

*Уж е куче умно,
уж е куче старо,
а какъв е глупав
тоя пусти Шаро!*

ЕЛИН ПЕЛИН ДВЕ ВРАБЧЕТА

*Скарали се, скарали се
две врабчета сиви,
сиви и свадливи,*

*зарад една, зарад една
лехица със просо,
просо ситнокосо.*

*Вдигнала се, вдигнала се
кавга по полето,
дори до небето.*

*Чу ги сокол, чу ги сокол,
сокол отдалеко,
извиси се леко.*

*Стрелна око, стрелна око,
падна като камък —
камък отвисоко.*

*Пух се вдигна, пух се вдигна —
врабча перушина
по полска ширина.*

*Загинаха, загинаха
две врабчета сиви,
сиви и свадливи.*

Златно просо, златно просо

*зрее си самичко,
самичко горкичко.*

*Гледа сокол, гледа сокол
полската ширина —
пълна с перушина.*

АНДРЕЙ ГЕРМАНОВ

ЗМЕЙ НА ВРАТАТА

*Вън звънецът звънка
тънко, сякаш пей.
— Батко, кой ни търси?
— Някакъв си змей.*

*— Змей? Какъв е?
— Грозен.
И деца краде.
— И защо ни търси?
— Да ни изяде.*

*— Ти какво му каза?
— Да намине пак.
— Батко, извинявай,
ама си добряк!*

*Аз на твое място
щях да бъда друг —
щях да му отвърна,
че ни няма тук!*

РАН БОСИЛЕК ОТИШЛА БАБА ЗА ДРЕНКИ

Отишла баба за дренки. Тъкмо баба на дряна, и Мецана под дряна.

— Бабо-о! Слез да те изям!

— Не ме, баба, изядай! Аз съм дърта дъртуша. Ела ноцес у дома. Имам внучки хубави. Едната е Мекушка. Другата е Здравушка. Най-малката — Разумка. Ще избереш от трите, която ти хареса.

Отишла си Мецана. Слязла баба от дряна. Като млада хукнала. Чак в къщи се запряла. Прибрала си внучките. Подлостила вратата.

Среднощ дошла Мецана. Захлопала отвънка:

— Бабо-о, дай ми Мекушка!

— Мекушка ме-еко постлала и сладичко си заспала.

— Бабо-о, дай ми Здравушка!

— Здравушка здраво подпряла и при Мекушка заспала.

— Бабо-о, дай ми Разумка!

— Разумка умна, разумна. Тя на ум баба научи да си подлости вратата и да не ходи за дренки сама-самичка в гората.

ЙОРДАН РАДИЧКОВ

СТРАШИЛИЩЕ ЗА СНЕЖНИТЕ ЧОВЕЦИ

За малко да пропуска да ви разкажа за себе си. Каквото можах за другите, разказах, а себе си пренебрегнах, Моята скромност не ми позволява твърде много да говоря за себе си, гледам повече другите да похваля, а аз да остана в сянката. Казвам се Джифф, както виждате, две ф-та имам в края на името си, защото съм малко нещо благородник. Фр. Т. Мититаки може да има цяла ривиера и името му да е три километра дълго, но пак по благородство не може да ме достигне. Драги ми господине винаги се обръща най-учтиво към мене, а ако не може да мине без забележка, то той до такава степен ще намали забележката си, че тя става дребна колкото едно забележче, тъй че може и да не забележите забележчето.

Зимно време, том падне снегът и усетя, че ми е студено, ставам свиреп като тигър, истински фантом и страшилище за снежните човеци. Другите врабци се свиват покрай комините, някои дори се напъхват вътре, да се топят на пушека, и излизат оттам по-черни от коминочистачи, а аз се разхождам свирепо по по-крива и само чакам на хоризонта да се появи снежен човек. Щом снежният човек се появи на хоризонта, надавам боен вик и се втурвам стремглаво към него в най-открит бой.

Снежният човек, добре въоръжен, стой важно и войнствено, но щом ме зърне, го виждам как целият започва да трепери, втриса го и не само сърцето му, ами целият замръзва от ужас. Пък аз само това и чакам — да замръзне от ужас и като захвана: Фрас!, та му отсичам носа. Неговият нос обикновено е от морков, а пък ние, врабчетата, много обичаме морковите през зимата. Мойте приятели се крият по дупките, с едно око гледат страшната сеч, а с другото око жумят от страх. Щом видят, че снежният човек е останал без нос и носът му се търкаля по снега, те надават радостни възгласи и вдигайки невъобразим шум с крилата, дотичват да се гощават с носа.

И всички ме поздравяват, У Фу трепери в своята юнашка фланелка, но и той ме поздравява, преди да почне да яде, Пиук ми изтананиква песен, а Драги ми господине ме потупа по рамото и все повтаря: Бравос, драги ми господине! Бравос! Бравос!... А аз най-скромно стоя и викам на нашите: Яжте, момчета! Докато сте с мене, гладни няма да ходите!

И оглеждам пак дали не се появява някой снежен човек на хоризонта. А пък той вече се появил, въоръжен до зъби, и ме предизвиква. Запретвам юнашки ръкавите си, опъвам своите мускули и се втурвам към него. В следващите няколко мига още един снежен човек стой без нос, застинал в ужас, а зад гърба си чувам глас:

Бравое, драги ми господине! Бравое! Бра-вое! Няма нужда да се обръщам, защото зная, че това е Драги ми господине, кой-то пръв се втурва върху плячката и за-ради това пръв изрича похвалите си.

Не зная къде летуват снежните човеци, нито веднъж не ми се е случило да срещна снежен човек през лятото.

Питам Мититаки дали не ходят по ривиерите, където е топло и слънчево, може да се почива удобно, но Мититаки твърди, че и по ривиерите няма снежни човеци. Смрадовранката ми разправя, че ако и било тука френското списание от 1903 година, в него сигурно пише къде летуват снежните човеци, но както знаете, списанието го няма и ние нищо не можеме да научим.

Всеки случай те където и да скитат, където и да се укриват лятно време, аз си зная, че през зимата ще се появят в града и по селата, ще застанат воинствено с воинствените си носове, за да всяват страх. Но мене никак не ме е страх, храбростта ми върви по наследство. Че аз само да тупна с крак и на тия снежни човеци носовете им ще изпопадат от страх. Стига само да река да тупна с крак, ей така и не само носове, ами и човеци ще почнат да падат... Кой друг тука тупа с крак? Драги ми господине, ти ли тупаш така с крак? Не е драги ми господине. Да не би Чир да си прави тия шеги?. Тц, как ще е Чир, ей го Чир, той е включил на заден ход и вече хвърчи нанякъде. Тананик, Пиук, тук ли сте? Мититаки, (Къде понесе своя пръстен! Ей, ало, къде побягнахте всички, сърцата ви слязоха чак в петите от едно тупване с крак.

Ами каква ли ще е тая шапка, дето върви сама? Това сигурно е моят китайски приятел У Фу. Той винаги се скрива под някоя шапка и

щом му омръзне да стои свит вътре, тръгва, а заедно с него тръгва и шапката.

Но ето че котаракът пристига със своята прежда, сигурно някоя невидима примка е направил от преждата, та да ме хване в нея. Туй, котараците, са нещо ужасно. Винаги, когато човек застане пред публика да разкаже за бойните си подвизи, все ще се появи и някой котарак, та да отмести подвизите ви. Аз обаче сам ще прибера подвизите и без това не сме чак толкова богати на подвизи, та да седнем да ги раздаваме на котараците!

ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ ЗАЙО НА ВОЙНА

*Зайо Байо из друм бяга,
гърло дере, войска бере.*

*Кумчо Вълчо командува,
баба Меца сеир струва.*

*Таралежко байрак вее,
Кума Лиса песни пее.*

*Зайо Байо главатаря,
той на Лиса проговаря:*

*„Мари, Лисо хитроумна,
песнопойко сладкодумна*

*не постъпвай ахмашката,
прибери си опашката.*

*Да не сбира трънаците,
да не плаши юнаците!“*

СТОЯН ДРИНОВ

ЦУЦУЛ, ЦУЦУЛ, ЦУЦУЛАН

Цуцул, Цуцул,
Цуцулан,
жаден, гладен
и негран...
Из гората
сам тършува,
трески сбира,
та кярува...
Насреща му
кум Вълкан:
— Дай калпака,
Цуцулан.
Давай, Цуцул,
и придавай,
ил с душица
се прощавай.
— Вземай, вземай,
кум Вълкан.
Жив да бъде
Цуцулан.
Цуцул, Цуцул,
Цуцулан,
гладен, жаден
и негран.
Из гората
сам тършува,
трески сбира,
та кярува...
Насреща му

бай Лисан:
— Дай ризичка,
Цуцулан.
Давай, Цуцул,
и придавай,
ил с душица
се прощавай.
— Вземай, вземай,
бай Лисан.
Жив да бъде
Цуцулан.
Цуцул, Цуцул,
Цуцулан,
жаден, гладен
и непран!...
Из гората
сам тършува,
трески сбира,
та кярува...
Насреща му
сват Мецан:
— Дай абичка,
Цуцулан!
Давай, Цуцул,
и придавай,
я придавай,
я с душица
се прощавай!
— Вземай, вземай,
сват Мецан!
Жив да бъде
Цуцулан!
Жив остана
Цуцулан,
жаден, гладен
и... обран!

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ

ГЕРОЙ

Страшен герой е наш Пейчо, втори като него няма да се роди. Ей го, и тази вечер е седнал в скута на кака си, гледа по-малкото си братче, примижава от време на време, бърчи челцето си и разправя:

— И днеска ходихме в гората за дърва. Чичо Станчо ни заведе. Бяхме много: и Митко чичов Костов, и Кинка бабина Динина, и Стефан Бакалкиния, и Иванчо лелин Ленкин, и... няма какво да ви ги изброявам... Като набрахме един товар дърва за чича Станча, пръснахме се да си берем гъби. Ние се отделихме със Стефан Бакалкиния и с Кинка бабина Динина. Че като вървахме, вървахме, стигнахме хее, чак до Енчови дол. Не щеш ли, видяхме там едни дренки, лигите ти да покапят. Червени едни и меки, и едри — само да береш и да ядеш. Спуснахме се тримата — забравихме гъбите — и започнахме да шумулкаме. Таман се налапахме два-три пъти, ето че нещо изтрещя в дренака. Изтрещя и изрева Мечка! Брее, ами сега? Мислих аз, мислих, па току си рекох: за бягане няма къде да се бяга, ами я да си премерим силите, па каквото толкова. Пък най-сетне ние сме трима, а тя е сама. Ех, Кинка за борба не я бива, ама Стефан ми стигаше. Но докато аз се готвех да посрещна мечката, те хукнаха нагоре и се изпосъдраха да викат и да реват. Още малко щях да търтя след тях, ама ме досрамя. Та от една мечка ли пък ще ме е страх, а? Дръж се, Пейчо! — рекох си аз и измъкнах оная голяма чекия, дето си я купих от панаира. Измъкнах я, отворих я и на бърза ръка я завързах на върха на тоягата си. Стана като истински войнишки щик. Нека дойде сега, си рекох аз. И докато мечката да се изкачи горе, скочих срещу нея и с всичка сила я ръгнах в шията. Изрева тя, колкото й сила държеше, и се обърна назад. Изтрещя долу в дерето, отиде, та се не видя. Не вярвам да е оживяла, ама нема кой да иде да види. Толкова силно съм я ударил, че и тоягата потъна в нея, отиде ми и чекията...

— Нали одеде ряза гулия с нея? — погледна го братчето му.

— Оная чекия беше друга, бе! — сопна се Пейчо. — Аз ударих мечката с голямата, дето си купих от панаира, ти нея не беше я виждал, аз я криех...

— А защо я криеше? — любопитстваше братчето му.

— Не е твоя работа.

— Сетне какво стана? — наведе се над него сестра му.

— Нищо. Хапнах си още малко дренки и си тръгнах. Намерих дружината до Поповата чешма, бяха се приготвили да си тръгват. Мислех да им разправа как ударих мечката, ама си премълчах. Изпратихме чича Станча чак до моста, а ние минахме нагоре по реката да ловим риба. Събрахме червеи от блатото до Вълчовата воденица, стегнахме въдиците и хайде до дълбокия вир. Едни риби, там, чудесни! Цял лакът! И по-големи бия. Хвърляхме всички, ама само на моята въдица се ловяха. Защото аз съм голям майстор на хвърлянето. По едно време, като хвърлих по-навътре, въдицата се закачи в нещо тежко. Дърпам аз навън, дърпа и то отвътре. Брее, мисля си, да е риба, къде такова чудо в нашата река! Сигурно, рекох си, съм закачил някой откършен клон. Отиде ми въдицата. И пак дърпам. Влача го аз това, дето се беше закачило, влача го, ама май и то иска да ме влачи навътре. И си мълча, нищичко не казвам на моите другари. Защото, ако им кажа, че съм хванал голяма риба, ще ми се смеят, ако не излезе нищо. Чакай, рекох си, да изтегля навън каквото е, па сетне нека дойдат да гледат. Издърпах го аз криво-ляво. Издърпах го чак до брега, потеглих го малко и на сухото. Едно рибище беше се хванало, колкото малаче, имаше до един крак дълго. И главата му като на куче. Дръпнах аз още малко, че като се метна, че като плъосна назад във водата, та и мене завлече. Не паднах целия във водата, ама нагазих с двата крака. Хвърлих и въдицата, и всичко, инак щях целият да се окъпя...

— Само обувките ли си изцапа? — погледна го кака му.

— Само обувките. Целите бяха кал и вода.

— Ами одева, като се катери на ореха, нали ми ги даде да ги държа — сухи бяха! — ококори се братчето му.

— Не си видял добре — изгледа го презрително Пейчо.

— Дай да ги видим! — повдигна се сестра му.

Пейчо пребледня:

— Аз ги забравих под ореха!

— Тичай да си ги вземеш, че някой ще ти ги задигне.

Пейчо се повдигна, па току се тръшна безпомощно в скута ѝ.
— Тичай де! — сбута го тя.
— Страх ме е! — изплака той и я погледна жално.

МИХАИЛ ЛЪКАТНИК РАЙКО МНОГОЗНАЙКО

— Знам бе, знам бе, знам бе, знам.

Аз професор съм голям.

Хищна птица е кълвача.

Слонът двеста метра скача.

На дърво расте пипера.

Бяла мечка срещнах вчера.

Вълците са тревопасни,

а пък зайците — опасни.

Гъбите са минерали

с цветове като кристали.

Мечките са витороги,

а бизоните — двуноги.

Жабите ядат банани,

мравки се ловят с капани.

Китовете ходят боси,

кенгуруто шапка носи.

Враната е пойна птица,

тигърът пасе пшеница.

— Ех, че, ех, че многознайко

е съкласникът ни Райко.

ИВАН НИКОЛОВ ЗАЙО КОСМОНАВТ

— Зайо Байо, де така по пладне?
Как остави горския гъстак?
Вразуми се, вълк ще те нападне...
Зайо Байо суче сур мустак
и отвърща само с къса дума:
— А бе, викат ме на космодрума!
Телеграма съм получил вчера —
искат да ме пращат на Венера.
А след Зайо иде стрина Зайка...
И понеже е грижлива майка,
води своите седем сиви зайчета
със опашчици — като кравайчета.
Жив и здрав, нахранен с млада шума,
крачи Зайо наш към космодрума.
Там ще викне:
— Чичовци и лелки,
аз не искам грижи и любов...
Дайте ми едно чувалче зелки
и за полет вече съм готов!

ВЕСЕЛИН АНДРЕЕВ

ВОЛ ПО ТЕРЛИЦИ

Да сте обували някога вол с терлици? Не сте? Хе, че какво знаете тогава...

Вървахме в дълъг поход, бойците вече изнемогваха от глад. А не биваше да влизаме по селата, нито с бой да вземем хляб — отивахме към Мургащ, дето трябваше да се събере цялата бригада. Престъпление щяхме да извършим, ако полицията ни усетеше и тръгнеше по нас...

Но как да нахраним петдесет души, повечето нови партизани, още несвикнали на глад?

Дълго мислихме, а нищо не измислихме.

И неочаквано Ангел и Чавдар предложиха чудесен план...

В тъмната априлска вечер тримата се спуснахме към Мирково. Оправяхме се по светлините, пък и двамата познаваха всяка пътечка — нали отивахме в родното им село. Когато наближихме, електричеството изгасна — някъде пак имаше въздушна тревога. Тъкмо за нас!

Прехвърляхме се от градина в градина, от двор в двор. Като прескочихме един дувар, тупнахме в нещо меко, вълнесто, което се заблъска в краката ни и ужасно заврепя. Дигна се грозна олелия, която изпълни тихата нощ. Бяхме тупнали сред стадо овци. Бързо избягахме.

Трябваше да пресечем главната улица — шосето. Излязохме на един ъгъл, притаихме се. Надолу, на стотина крачки, някой святкаше с кибритени клечки и говореше високо — палеха цигари. Сигурно са полицаи, рекохме си, никой друг не може да се движи по това време.

Тръгнаха към нас. Залепени на дувара, тримата не дишахме. Кабарите на ботушите им чаткаха по измития от дъжда чакъл, та дори да мръднешме, нямаше да ни чуят, но ние бяхме като каменни... Ето, вече са близо, а не ги виждаме, те пък хич не могат да ни видят, И ги усещахме все по-близо, съвсем близо, до нас... В миг протягаме ръце, сграбчваме двамата за дългите шинели, те изврепяват — може би си

мислят, че таласъми са изскочили из земята, и падат от страх. Затискаме им устата, полицаите хъркат като недоклано прасе и примират. Ето ти две пушки и ботуши, и дрехи...

Чудесно!

Чудесно — само че ние трябваше да нахраним другарите си, а не да ги предадем. Нали помните — никой не биваше да усети, че тук се движат партизани! И стискахме един другиму ръцете си, да не се хвърли някой... Майчице, колко сили ни трябваха, за да се сдържим...

Преминахме безшумно шосето и влязохме в голям двор. В първия обор имаше коне, в другия — овце, в третия — крави, в четвъртия — волове. Всичко беше на един богаташ, върл изедник.

Драсках клечки кибрит и оглеждахме воловете. Ангел разбираше от тия работи. Той опипваше всяко добиче от шията до опашката, но все не му харесваха — били слаби. Подканях го да бърза. Най-последно рече: „Той ще е!“ и опаса колана си около врата му.

Изкарахме го на двора, трябваше да поемаме към балкана, а ето ти беля: волът беше подкован и страшно чаткаше по камъните. Може би на нас така ни се струваше, но сякаш ехтеше по цялото село. Ще се издадем като нищо!

Ха сега де... Пък и едни кални бяха тия селски улици — сутринта всеки можеше да открие следите и на вола, и нашите.

Повъртяхме се на едно място, чудехме се какво да правим. Да го оставим — не може! Да гърми по камънака — още по-лошо! По едно време Ангел спокойно рече:

— Чакайте! Ще му обуюем терлици.

— Какви терлици сънуваш? Ще го караме по-бавно и това е.

— Ще видим.

Той се разтършува из оборите, намери някакви парцали, на бърза ръка овърза копитата на вола. Терлици — истински терлици, ви казвам!

Тръгнахме весели. Чавдар подкарваше отзад, Ангел водеше. Сега добичето стъпваше меко, безшумно, а и най-големият следотърсач не можеше да разбере какви са тия следи. После, за да не могат и обучените кучета да ни открият, дълго газихме из ледената река. Волът не разбираше от конспирация и все се дърпаше навън, не можеше да издържи на студа, но ние го теглехме след нас... трябваше да се учи от хората.

Когато го видяхме на светло, стана ни мъчно за тоя хубав, млад вол. Не ни се искаше, никак не ни се искаше да го колим. Аз дори се чувствах виновен пред него... Но нямаше как — той трябваше да нахрани петдесет гладни партизани, за да стигнат тайно до Мургаш.

И те стигнаха.

МИХАИЛ ЛЪКАТНИК

КУКЕРИ

*Писна гайда на мегдана,
заруча кавал.
Думна тъпан и захвана
весел карнавал.*

*Първи кукер — Мързеланко, —
е добър гайдар.
Втори кукер — Неразбранко, —
гъдулар е цял.*

*Де бре, дявол да ги вземе!
Думкат, свирят все
и разбудиха без време
село Спимисе.*

*Куп момичета, момчета
надойдоха там —
всичките от първа чета,
чета „Спя и ям“.*

*Тесен стана им мегдана,
плеснаха с ръце,
всеки тупна с крак, захвана
весело хорце.*

*Мързелани, Цапарани
са един до друг.
Лапалани, Неразбрани —
всички те са тук.*

*Поспалани, Забравани
скачат, удрят крак,
а Сърдитковци отбрани
викат: „Хайде, пак!“*

*Хубаво хоро се вие.
Ох, хоро добро.
Но... не хващайте се вие
на това хоро.*

ГЕОРГИ МИШЕВ

СЪБИРАЧЪТ НА ЯЙЦА

Имаше един човек, който обикаляше из селата и викаше „О, яйца, яйца“! Щом чуеха вика му, жените оставяха работата си, пълнеха престилките си с пресни яйца и ги изнасяха на улицата.

Веднъж той мина край една спиртоварна и селяните го почерпиха с две чашки ракия. Яйчарят си пийна, но като тръгна да си отива, усети, че коленете му се подгъват, сякаш бяха гумени. Дано не ви се случи някога да усетите, че коленете ви са гумени.

Вървеше той, а краката му се огъваха. И улицата се огъваше. Дори един циментен стълб от електрическата мрежа се зададе срещу него и започна да се огъва. Яйчарят се опита да мине покрай една гънка на стълба, но кошницата се закачи и — бух! — на земята. Може да си представите какво става, когато бухне на земята една кошница с яйца.

Седна събирачът на яйца да плаче. Как да се върне сега вкъщи без пари и с празна кошница?

Както плачеше, чу, че някой му заговори. Беше електрическият стълб.

— Не си виновен ти — говореше му стълбът, защото в приказките и стълбовете говорят с човешки гласове. — Яйцата са виновни. Ако имаха здрави черупки, нито едно нямаше да пострада.

— Черупки като черупки — каза яйчарят. — Не могат да бъдат по-здрави.

— Могат — каза стълбът. — И аз ще те науча как да направиш това. Имаш ли малко цимент в къщи?

— Ще се намери.

— Сутрин, като храниш кокошките, слагай по две лъжици цимент в яденето им. Ще видиш какви яйца ще ти носят.

Зарадва се яйчарят и щом си отиде, забърка малко царевично брашно и сипа две лъжици циментов прах. На другия ден намери в полозите сиви яйца. Приличаха на обикновените, само черупките им

бяха сиви. Той взе едно и се опита да го счупи. Сивата черупка можеше да бъде разбита само с каменарски чук!

— Това се казва яйце! — рече си доволен яйчарят. — Вече няма нужда от кошници и сандъци с мек талаш. Ще ги товарим в камионите с лопати.

И тръгна по селата да се хвали какви яйца носят неговите кокошки. Селянките, като всички жени, не обичаха да изостават в модата, затова поискаха да си завъдят от новата кокоша порода. Всеки ден яйчарят им продаваше по десетина циментени яйца. И ги продаваше доста скъпо. Бързо събра пари и се записа за лека кола, за да кара с нея по-леко яйчарския занаят.

Но не му вървя дълго. Селянките започнаха да го посрещат разгневени и да му връщат яйцата. Държали ги по цели месеци под квачките и нито едно пиле не искало да се излюпи, И в инкубатор — същото. Искане си парите, наричаха го мошеник и го заплашваха със съд.

Разтревожен, събирачът на яйца отиде при електрическия стълб:

— Добре ме нареди ти! — каза му той. — Жените се оплакват, че нито едно пиле не можело да се излюпи.

— М-да! — каза стълбът замислено. — Знаеш ли защо се получава така. Изглежда, пилето не може да пробие цимента. Това не бяхме го предвидили.

— Тогава какво да правя?

— Давай им само царевично брашно.

— А бе ти си побъркан човек! — кипна яйчарят и ритна силно електрическия стълб. Но го заболя кракът.

Защото стълбът, както знаете, не е никакъв човек.

Той си беше най-обикновен циментен стълб, а говореше с човешки глас, защото така става в приказките.

АСЕН БОСЕВ

ХУБАВОТО ВРЕМЕ

Дявол да го вземе
хубавото време!
Зарад него Гана
книгата не хвана.
Не седи, не трае,
скача и играе —
ето вече мина
час и половина!
Дявол да го вземе
хубавото време!
Тъкмо наша Гана
книгата подхвана,
ето че на двора
Борчо забърбори:
— Гано, тичай, Гано,
пеперуда хванах!
Дявол да го вземе
хубавото време!
Тъкмо Гана рече
да се учи вече,
вижда: стрина Катя
тръгва към реката!
— Стрино, стрино, искам
да се понаплискам!
Дявол да го вземе
хубавото време!
Гана се завърна,
Радка я прегърна:
— Хайде за череши! —

*Ех, че радост беше!
Хапнаха си двенки
плодове червенки!
Взе да учи вече —
слънце я напече!
В тихата ливадка
тя си дремна сладко.
Дявол да го вземе
хубавото време!
Зарад него Гана
книгата не хвана.*

ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ ХУДОЖНИК

*В класа прочут художник стана
немирната Румяна.
Човеци, пилета, цветя
цял ден рисува тя.
Но где рисува тя, кажете?
Къде?
По чиновете!
С мастило, с ножче, с тебешир
тя драще там безспир.
А днес и своя чин нашари
С мастилено магаре.
С крака на слон,
с очи на лъв,
с опашка като връв.
И ето я че си отива,
от своя труд щастлива.
Но за какво ли дружен смях
я следва чак до тях.
На рокличката ѝ
попило
магаре от мастило!
С крака на слон,
с очи на лъв,
с опашка като връв.
Коя ръка е виновата?
Кой там го отпечата?
Портретът си е правил сам
художникът голям.*

РАН БОСИЛЕК ЛИСИЦА И ЩЪРКЕЛ

Отишла Кума Лиса у Щъркела на гости.

— Добър ден, Щъркелчо!

— Добре дошла, Лисанке!

— Как си?

— Добре съм. А ти как си?

— И аз съм добре. Поизморих се, поизгладнях из пътя.

— Седни да те гостя с млечице.

И сипал Щъркелчо млечице в едно тясно гърненце. Обикаляла Лиска отсам, обикаляла оттатък, опитва тъй, опитва инак — муцунката не влиза.

А Щъркелчо се подсмива:

— Гостена бъди, Лисанке!

— Да ти се връща, Щъркелчо! — отговаря Лисана и гладна си отива.

На другия ден Щъркелчо отишъл у Лисини на гости.

— Как си? — попитала го Лисана.

— Добре съм. Поизморих се, поизгладнях из пътя.

— Седни да си почиваш. Ще ти сложа да хапнеш.

И сипала му Кума Лиса рядка кашица в широка тепсия. Тракал, тракал с клюн Щъркелчо — нищо не можал да глътне. Станал от трапезата. Тръгнал си.

— Гостен ми бъди, Щъркелчо! — рекла Кума Лиса.

— Така-така-така! — отвърнал Щъркелчо. — Както гостих, тъй ме гостиха.

МАРКО ГАНЧЕВ

БЯЛОТО ГЪЛЪБЧЕ

*Гълъбите в градската градина
имат сива перушина,
но един, не зная как,
бял е като сняг.*

*И не може да се отърве —
цяло ято го кълве:*

*— Къш! Къде се е видяло
гълъбче да бъде бяло.*

*Всяко гълъбче е сиво
и затуй красиво.*

Чок-чок:

ей че бял паток!

Клъв-клъв:

ей, юрдек такъв!

Накълваха го до кръв.

*Гълъбчето бяло,
бял ден не видяло,*

*за да има мира,
във един комин се свира.*

*Но седи ли се в комин
дълго време сам-самин?*

*Цяла нощ го беше страх,
щом се съмне — бяг при тях,*

*Ходи, гледа с изненада:
никой там не го напада.*

Всеки мило му гугука:

— Стой при мен на олука.

— Не, при мен ела на слънце.

— На, клъвни си житно зрънце.

*Бялата му перушина
потъмняла бе в комина —
станало бе вече сиво,
според сивите — красиво...*

ЕЛИН ПЕЛИН

ВРАНА И ЛИСИЦА

Намерила си врана някъде бучка сиренце и кацнала на едно дърво да си закуси. Видяла я лисицата, дошла под дървото и започнала да се умилква:

— Врано, вранчице, сестрице, колко си хубава! Какви лъскави черни крила, каква горделива стойка, какъв мил поглед! О, какъв ли сладък е пък гласът ти! Запей, миличка, дай да се насладя!...

Полъгала се враната от мазните думи на лисицата, отворила човка и запяла:

— Га, Га!...

И сиренцето паднало от човката на враната и лисицата го изяла.

Една друга врана чула това нещо и си казала:

— Чакай, кумичке лисичке, аз ще те науча!...

И взела тая врана в човката си един голям бял камък, приличен на буца сирене, и кацнала на едно дърво.

Дошла кума Лиса. Оттук се мазни, оттам се мазни и пак почнала да хитрува и на враната комплименти да прави:

— Каква си хубава, миличка Вранке! Какви Пера! Какви очи! О, пък гласът ти! Колко сладък трябва да е той! Запей, миличка, запей, та сърцето ми да зарадваш!

И враната, „възхитена“ от похвалите на лисицата, отворила човка и запяла:

— Га, Га!...

Протегнала се кума Лиса за сиренцето, но то не било сирене, а тежък камък.

Тежко паднал той и счупил муцунката на кумицата-лисицата. Заболяло я и тя горчиво заплакала. Чули кокошките, навирили си опашките от радост.

ЛЕДА МИЛЕВА ДЪРВЕНО КОНЧЕ

*Умори ли се, дървено конче?
Сто-ой! Дойдохме си вече.
Никой, никой не бива да знае,
че сме ходили тъй надалече!
Че достигнахме страшните джунгли,
че видяхме лъвица и слон,
че ни хвърли добрата майmunка
портокал от високия клон;
че изплаших големия тигър,
та избяга в пустинята чак
и че малко негърче с радост
ни посрещна на Нилския бряг.*

*Умори ли се дървено конче?
Лека нощ и добре отдъхни.
Утре двамата с теб ще отидем
в други чудни, далечни страни.
О, земята е много голяма,
само — ш-ш-т! Нито дума на мама!*

ПЕТЪР НЕЗНАКОМОВ

У ДОМА

Навън е още тъмно и кой знае колко е студено, щом прозорците са заскрежени. А трябва да се става. Училищният звънец бие точно в седем и половина.

— Става-а-а-ай! — викам аз по войнишки.

От детското креватче се надига сънена русокоса рошава глава. Това е, както вече досещате, нашата Маргаритка.

— Колко е часът? — пита главата, без да отваря очи.

— Осем.

— Защо не ме събуди по-рано? Какво ще кажат сега... и звеневата почна да закъснява... — Очите изведнъж ме поглеждат с подозрение: — Или лъжеш?

— Осем е.

— Кажи честна пионерска!

Ето, че сега съм на тясно.

— Може пък грешно да съм видял в тъмното — мъча се да се изплъзна. — Я чакай да запалим лампата!... Ей, вярно бе — точно седем без пет.

— Зная те аз какъв си — клати с укор глава Маргаритка. — Можех да си поспя още пет минути. Тъкмо сънувах черната пантера...

Миналата седмица ние гледахме филма „Синът на джунглите“ и оттогава в сънищата на дъщеря ми непрекъснато се въртят слонове, маймуни, тигри и черни пантери.

— Хайде не стой боса тука! Бягай отгатък в кухнята!

— Топло ли е?

— Топло. И да си измиеш лицето и зъбите!

Маргаритка сбръчва нослето си.

— Чу ли?

— Чух де... Не съм глуха. Значи и зъбите? У-у-у-ух! Все ги измисляте едни...

Тя изтичва в кухнята и след малко на входната врата звънят неразделните приятелки — двете дъщери на портиерката. Маргаритка грабва приготвената от снощи чанта, пъхва в джоба на палтото стотинките за закуска, махва ни с ръка и тръгва за училище. По стълбите еква смях и после всичко затихва. Цялата ни къща изведнъж опустява, става някак студена и неприветлива, сякаш е напусната от добър и весел дух. Жена ми също отива на работа. Аз се въртя сам из стаите, пуша лулата си и ми е страшно скучно. Няма с кого да се закачам и да измислям разни „фантазии“, няма ги веселите сини очи, не се чуват звънливото гласче и тропотът на малките бързи крачета. Ща не ща, трябва да седна на писмената маса. Но и там ми е скучно, поне до момента, когато на белия лист се появи първото тромаво изречение. После човек се увлича и часовете почват да летят незабелязано.

И ето, на входната врата се звъни: два пъти бързо едно след друго и след това един път толкова продължително, че ти писват ушите. Това е нашият таен сигнал. Отварям вратата. Отвън наистина стои дъщеря ми. Лицето ѝ е тъжно, само в очите ѝ се таи дяволит блясък. Тя пак е измислила някоя „смешка“.

— Какво има? — питам аз. — Изпитаха ли те?

— Да — проговори тя с плачлив глас. — По география.

— Влез вътре де! Е?

— Тройка.

— Как тъй тройка! Нали учи?

— Учих, ама на. Казах, че Стара планина извира от Дунава.

— Я дай бележника!

Маргаритка изважда от джоба свития на тръба бележник и ми го подава с наведена глава, като едва сдържа смеха си. Отварям на страницата за успеха и чак тогава смехът избухва — радостен, тържествуващ.

— Шест бе, шест бе, татулко! Шестичка!

— А защо разиграваш комедии?

— Ти как разиграваш комедии на мама?

Аз се усмихвам и разтривам ръце. С един скок малкото телце увисва на шията ми.

— Радваш ли се, татулко?

Вместо отговор аз целувам розовата бузка.

— Само че — казвам — тук не пише шест, а шест минус.

Маргаритка пуска шията ми.

— Е, минусът не е важен. Ти гледай цифрата!

— А все пак ти кажи защо ти го писаха?

— Ех, тъй... за сигурност.

— Каква е пък тая сигурност?

— Каква!... Като излязох на дъската, сърцето ми правеше ей така...

Тя свива длан в юмрук и показва как ѝ тупкало сърцето.

— И гласът ми отначало не искаше да излиза... Другарката помисли, че съм онемяла.

— Е, защо? Нали си учила?

— Учих, ама това е „Дунавската равнина“. Най-страшният урок. Знаеш ли само колко градове има... Ама откъде ще ги знаеш ти... А за Шумен казах, че там е открит първият театър. Това го няма в учебника и всички се пукнаха от завист. Другарката каза да го повтора още един път, та да го научи целият клас.

— А ти отде го знаеш?

— Четох в една мамина книжка... Слушай, татко, като си дойде мама, да не вземеш да изтърсиш, че имам шестица. Ще кажеш: „Тройка...“

И ще кажеш: „Това дете вече не го искам вкъщи, щом е такъв слабак...“ И ще кажеш още: „Трябва вече да обърна другия край и да почнем с бой...“ И ще бъдеш сърдит, чу ли? А пък аз ще стоя в ъгъла и ще плача. Само ти... ти как ще станеш сърдит, какъвто си ми усмихнат... И-й-й-й, звъни се... тя е. Татко, ставай сърдит, моля ти се! Ух, какъв е — една роля не може да изиграе...

Отваряме вратата и почваме да играем „комедията“, но мама е артистка и нея мъчно можеш да излъжеш. Тя познава тоя занаят и веднага разбира каква е работата. Маргаритка, която плаче най-сърцераздирателно в ъгъла, ми хвърля поглед, пълен с укор — видя ли, пак развали всичко!

След това мама нарежда масата и всички сядаме да ядем. След супата Маргаритка забелязва дълбокомислено:

— Хубаво е, когато детето носи шестици, а, мамо? И яденето е по-вкусно, и всички са засмени... А ако имаш наистина тройки, сигурно няма да ти се яде...

Ние, разбира се, се съгласяваме с тая забележителна мисъл.

ВЕСА ПАСПАЛЕЕВА МЪЧНИТЕ ЗАДАЧИ

*Ах, какво да правя,
колко ми се плаче!
Пак не се решават
мъчните задачи!*

*Четири по осем
и пет без едничко,
делено на осем —
колко прави всичко?*

*Ако ме подсети
някой отначало,
точно ще ги сметна,
като по сметало!*

*Да си кажа право,
вече ми е страшно,
забърках се здраво
с моето домашно!*

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ

ЗЛАТНОТО ЯЙЦЕ

Някога съществуваше обичай да се боядисват яйца за Великден и да се чукаат с тях млади и стари за здраве. И досега тоя обичай не е забравен и някои хора още го спазват. Историята, която ще разкажем, се случи преди няколко години в една къща, където имаше такива великденски яйца. Домакинята ги беше боядисала с различни бои, украсила ги бе с картинки и ги бе сложила в сламена кошничка.

Седяха си яйцата в кошничката и очакваха с нетърпение празника, като се надпреварваха да се хвалят кое от тях ще излезе най-здроаво. Те приказваха от сутрин до вечер за здравината си и понеже бяха яйца, никой не можеше нито да ги чуе, нито да им разбере приказката. Затуй пък същите тия яйца се разбираха отлично помежду си и дори се препираха като живи кора.

— Кой, аз ли? — говореше голямото златно яйце, което седеше най-отгоре в кошничката и се мислеше за световен шампион. — Ами че аз мога да счупя сто такива като вас, без да ми мигне окото!

— Не е вярно, аз съм най-здравото! — викаше едно зелено яйце, украсено с бягащо зайче. — От най-високата къща да ме хвърлят, пак няма да се счупя!

— А пък аз съм толкова силно, че автомобил да мине отгоре ми, ще го обърна! — хвалеше се трето, което беше боядисано жълто и приличаше на лимон.

— Ако моята черупка не беше твърда като камък, нямаше да ме боядисат със синя боя и на туй отгоре да ми нарисуват палячо! — намеси се четвърто.

Така се хвалеха и се препираха яйцата в кошничката, а часовникът в стаята тракаше и въртеше бавно стрелките си. Най-сетне празникът дойде и часът на състезанието настъпи.

Около голямата маса в трапезарията се събраха много хора, домакините, децата им и още неколцина роднини.

— Чакайте най-напред да се чукнем с по едно яйце! — извика домакинята и като донесе от съседната стая кошничката с боядисаните яйца, сложи я в средата на трапезата.

— Хайде, който обича, може да започва! — каза златното яйце, но никой от хората не го чу.

Те взеха други яйца от кошничката и започнаха да се чукат:

— Прас!

— Прас!

Счупи се и зеленото яйце с бягащото зайче, и жълтото, което приличаше на лимон, и синьото с нарисувания отгоре му палячо, и още едно зелено, и още едно жълто, и още едно синьо. Счупиха се десет яйца.

— Ура! Моето излезе борец! — извика малкото момче, което държеше в ръка розово яйце с жълто патенце.

— Я нека дойде тоя борец да се чука с мене! — обади се златното яйце, но и тоя път пак никой не го чу.

Домакинята изнесе кошничката с останалите яйца и обедът продължи нататък.

„Знаят си хората, че никой не може да се мери с мен по здравина, та затова не ме и закачаха“ — мислеше си самодоволно златното яйце и се надуваше от гордост.

— Че и нас ни оставиха в кошничката! — обади се другите яйца.

Но златното яйце мълчеше и не отговаряше. Обидно му беше да разговаря със своите прости събратя, които, макар и да имаха картинки, все пак не бяха боядисани със златна боя като него.

На следния ден кошничката бе сложена отново на трапезата и там отново бяха счупени няколко яйца.

— Оставете златното яйце за най-подир — каза домакинята на едно от децата, което посегна да го вземе. — То е тъй хубаво! Нека поседи за украса в кошничката!

— Чухте ли какво казаха за мен? — говореше златното яйце и не можеше да си намери място от радост. — Да ме оставят за най-подир! Да поседя за украса в кошничката. Хей, чухте ли какво казаха за мен?

Минаха няколко дни и в сламената кошничка останаха само две яйца: златното и едно червено, което беше мъничко и срамежливо и което досега не бе проговорило нито дума за себе си.

— Значи, днес ще се чукам с теб! — извика голямото златно яйце, като изгледа презрително червения дребосък. А червеното яйце стана още по-червено, защото се зарадва, че ще се бори със златно яйце.

На обед майката даде по едно яйце на всяко дете. Златното на момиченцето, червеното — на момченцето.

Децата застанаха едно срещу друго и — прас! — чукнаха върховете на яйцата.

Ако искате — вярвайте, ако искате — не вярвайте, но златното се счупи, а червеното остана здраво. Но макар да остана здраво, то не можа да се радва дълго на здравината си, защото майката го чука о ръба на чинията и счупи и него.

После двете деца започнаха да белят яйцата, за да ги изядат.

— Мамо ма — рече по едно време момичето. — Я виж! Защо е толкова черно това яйце?

Майката взе златното яйце и го помириса.

— У-у-у, остави го! — извика тя. — То е развалено! Уж красиво наглед, а вътре — съвсем старо и вмирисано!

Червеното яйце пък излезе прясно и никой не каза нищо за него. Момчето го поръси със сол и го изяде.

Когато обедът свърши, домакинята събра покривката от масата и я изтърси на двора в сандъка със смет. Там падна и развалено златно яйце.

По-късно в сандъка влезе черният котарак на съседите, подуши оттук-оттам яйцето и понеже не беше много придирчив, излапа го набързо. И не само го излапа, но и боядиса мустаците си със златна боя.

ХРИСТО РАДЕВСКИ АЗ НА ЦИРК БЯХ...

*Аз на цирк бях оня ден,
цирк „Обединение“.
Гледах смаян, възхитен
чудно представление.*

*Най-напред Шаранът млад
с глас висок представи ни
цирковия весел свят —
майстори прославени!*

*После нещо профуча
страшно изтопурка там:
с триста километра в час
мина Костенурката.*

*Виж Комарът
виж герой,
с мускули засрами ни!
Чупи на гърди си той
воденични камъни!*

*Ето, с крясъци и вой —
като в стръвна лудница;
Заекът надви в двубой
цяла вълча глутница!*

*После —
музикална част:
Свраката с Магарето.*

*Тя подарка с нисък глас,
тънката удари то.*

*А Шопарът —
друс — друс —
тропна пред народа там
ръченица, ама с вкус,
ситна и по модата...*

*Бре, че хубав, весел цирк,
с номера подбирани!
Смях и веселби безспир —
смей се до примиране!...*

*Аз на цирк бях оня ден,
цирк „Обединение“.
Гледах смаян, възхитен
чудно представление.*

*Препоръчвам го и вам,
и на вашите, близките.
Три години след това
има да се кискате!*

ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА НА ПЪРЗАЛКАТА

— Ах, каква пързалка има,
Анче, тази зима! —
каза бате със въздишка,
уж четеше книжка.

И измъкнахме се двама,
без да види мама.
Ванка, Сашко, Милка, Гого —
смях и глъч до бога!

Кой с кънките, кой с обуца
по леда се спуща.
В нашата шейна пък има
място за петима.

Накачихме се веднага,
че денят си бяга
и потеглихме лудешки
с викове и смешки.

Но щом стигнахме до края,
как стана, не зная —
прекатури се шейната
и ний — на земята!

Аз ударих си ръката,
скъсах си яката.
Бате триеше припряно
лявото коляно.

*Сашо здраво си охлузи
румените бузи,
а раздрана бе на Милка
новата престилка.*

*Но пострада клетки Гого,
види се, най-много:
той загуби си калпака
и със глас заплака.*

*Сбрахме се пак — плахи, бледи,
с болки и повреди...
Но след малко се разсмяхме
и в шейната бяхме.*

*Карай! Да се наиграем,
па макар да знаем,
че след днешната пързалка
ще ядем тупалка!*

ЦВЕТАН АНГЕЛОВ СНЕЖЕН ЧОВЕК

*Снежен човек ще направим ли пак?
Да потъркаляме топки от сняг!*

*„Ето за тялото“ — рече ми Спас.
„И за главата“ — усмигнах се аз.*

*Ето го. С нас. И капела от слама.
Има и шуба. Какво ли си няма?*

*Няма си — рекох — метла. И се чуди
как да живее и как да се труди.*

*Аз му донесох метлата от къщи,
само че снежният байчо се мръщи.*

*Прахосмукачка донесе му Спас —
той се усмигна доволен тогаз!*

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ

БИВОЛ И БРЪМБАР

Едър кротък бивол лежеше край вадата и си преживяше. И както си дремеше сладко-сладко, чу някой да го вика отдолу. Ококори биволът големите си влажни очи и погледна. Един бръмбар махаше гневно с пипалата си и се караше:

— Дай ми път, бе, черньо! Не виждаш ли, че минавам?

— Че какво като минаваш? — попита беззлобно биволът. — Ако аз река да давам път на всички гадини, които пълзят по тревата, трябва никога през живота си да не лягам.

— Няма ли да станеш? — сопна се заплашително бръмбарът.

— Защо да стана? — попита учудено биволът. — Тук не е нито път, нито шосе, а ти не си нито с автомобил, нито с кола, та да не можеш да заобиколиш.

Тогава бръмбарът се изпъчи, удари се по гърдите и дигна застрашително пипалата си:

— Но ти знаеш ли кой съм аз? Аз съм главатар на всички бръмбари в този край!

— А-а-а, тъй ли било! — учуди се престорено биволът. — Е, тогава работата е друга, ще стана, няма какво да правя... Че да беше ми казал от одева, та да не се разправяме толкова време.

Всъщност биволът искаше да става вече, защото беше огладнял.

Бръмбарът опъна гордо мустаците си, наду се, оправи си твърдите черни криле и си рече:

— Страшно нещо съм аз, да му се не види макар! Няма вече на тази земя сила, която да ми излезе насреща.

Но в този миг биволът се надигна. Тупна с тежкия си крак, за да се изправи, и смачка черната буболечка.

ДОРА ГАБЕ ГОРКИЯТ

*Пусто-опустяло,
да му се не види,
все на мене сипят
всичките обиди!*

*Все съм крив за нещо
и на зло налитам,
а пък тъй съм кротък
и за всичко питам!*

*Гърнето разляло
мякото в долапа,
сладкото самичко
снощи се излапа.*

*Гвоздеят разкъсал
новите ми гащи,
аз съм бил научил
котката да дращи.*

*Дето си строшила
баба очилата —
аз съм ѝ ги сложил
скришом под кревата.*

*Пусто-опустяло,
да му се не види,
аз ли ще преглъщам
всичките обиди?*

ЛЕДА МИЛЕВА РОЖДЕН ДЕН

*За своя празник Веселин
получи блок и пластелин,
велосипедче и боички.
— Честито! — казваха му всички
познати и роднини. —
Ти вече си на три години,
ти вече станал си голям!
А в огледалото и сам
видя той ясно, че от снощи
пораснал е с три пръста още.*

*Но тръгнаха си вуйчовци и лели
и двете братовчедки в рокли бели,
и трите момченца
със чипи носленца,
и другите гости, които
дойдоха да кажат „честито“.*

*На пода — книжки от бонбонки,
на стола — нови панталонки.
А Веселинчо по пижама,
щастлив, целуна, нежно мама
и татко, и доброто братче
и хоп! — в зеленото креватче.
Ала едва се мушна под юргана,
и нещо много, много смешно стана —
налапа пръстче нашият юнак
и като бебе го засмука пак.
Забрави Веселин, за срам,*

че вече е голям!

ЛЪЧЕЗАР СТАНЧЕВ МОЖЕ ЛИ ТОВА

*Казвайте, другари,
може ли това —
заек да товари
на кола дърва?
Кротка котка
с лодка
да отива на разходка?
Над речица
воденица,
без да вдига шум, да мели
ръж или пшеница?
Може ли, кажете, и това:
Лиса да пасе трева,
пилета да не задига
и като петле да кукурига?
Слон
да рипне от балкон,
над комини да хвърчи
като балон?
Мечка с клечка
на горска пътечка
печка
да кладе,
птица от паница
с лъжица
да яде?*

АСЕН РАЗЦВЕТНИКОВ ОТ НИЩО НЕЩО

В стаята кандилото светеше в тъмнилото.

Но не щеш ли, мишката скокна изпод книжката, па си лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

Ядоса се котката, промъкна се кротката, па изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

Кой знай как се случи то, че научи кучето, та ухапа котката, що изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

Щом се дигна глъчката и довтаса пръчката, та удари кучето, що ухапа котката, що изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

— Ще ти стане множко то! — налюти се ножчето, та насече пръчката, що удари кучето, що ухапа котката, що изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

— Стигвам те и в пламъка! — скокна гневен камъка, та изхаби ножчето, що насече пръчката, що удари кучето, що ухапа котката, що изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

Чу не чу за свадата, запени се вадата, та отвлече камъка, що изхаби ножчето, що насече пръчката, що удари кучето, що ухапа котката, що изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

Скръцна зъби земята, разигра се, размята, та погълна вадата, що отвлече камъка, що изхаби ножчето, що насече пръчката, що удари кучето, що ухапа котката, що изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

— Брей, че племе проклето — гневно гръмна небето, та потопа земята, що погълна вадата, що отвлече камъка, що изхаби ножчето, що насече пръчката, що удари кучето, що ухапа котката, що изяде мишката, дето лапна фитилото на кандилото, на кандилото.

ГЕО МИЛЕВ

НА МАХЛАТА КОТКИТЕ

*Събрали се котациите,
писаните и маците
от цялата махла:
мяу... мя...!
Днес има пуйка печена,
на мръвчици насечена —
крак, шийка и крила...*

*И сладък дъх подушили,
гърлата си отпушили,
събрали се отвред —
и през плет,
и през врата
катерят се, провират се
и гладни — гладно взират се
с разтворени уста.*

*Но ако пусна кучето,
ще ги научи то
тогаз —
и ще се разбере
добре,
че нашта пуйка печена.
на мръвчици насечена,
е само зарад нас.*

КАЛИНА МАЛИНА СВИРЧО

*Пустата ми свирка ни яде, ни пие,
а пък като писне, свят ти се завие!*

*Скокнат всички в къщи, я какво е чудо!
Шаро, Маца, баба завъртят се лудо.*

*Пустата ми свирка как ги тъй нарежда?
Но защо ли татко криво ме поглежда?*

*— Млък там, глупав свирчо, вече оглуши ме!
„Свирчо!“ ме наричат, сякаш нямам име.*

*Свирката си свири, Шаро, Маца скачат,
а на мен се карат... Как да не заплача?*

ДОБРИ НЕМИРОВ ШЛЯПА-ШЛЮПА

Да си много малък не е много лошо. Ще те милват, ще те галят, ще ти купуват хубави неща... Но случва се тъй, че както те милват, току-виж са те и натупали за нещо, което не било уж добро. Че кое е добро? — Да стоя като бабичка на столчето си и да не се мърдам ли? Как може тъй без мърдане? Ами — хи-и там, над градинката в двора видяхте ли локвата, станала от снощния дъжд? Вижте я по-добре и се попитайте не ви ли се иска да нагазите в нея? Широка, мътна — дъното не се вижда.

Гана пере в коритото до вратата, мърмори нещо и наднича да види седя ли още на столчето. Хе, седя, седя, ама като стана веднъж, няма и да усети как ще припна при локвата. О, колко искам да нагазя в нея! Ей тъй, ще събуя чорапите И хоп — вътре! Жаби не вярвам да има във водата. Все с жабите ме плашат: „Не прави това, че жабата ще ти попълзи по врата, не прави онова, че жабата ще те глътне...“

Не бях виждал жаба. Един ден нещо меко, сиво, дългокрако, с големи очи и пъпчиво тяло неочаквано скочи пред мене. Ей тъй — цопна се пред краката ми и очите му изведнъж изпъкнаха. Страшно нещо! Изплаших се и писнах да рева. Тогава казаха, че то било жаба. Но сега, когато си помисля за нея, никак не ме е страх. Ще я цапна с тоягата на дяда, та на пита ще стане.

Сега? Ето, седя си на столчето уж съвсем мирничко, а умът ми все в локвата. Миналото лято в двора ни имаше наводнение — тъй го казаха — и тогава ми се случи да ме прекарат през една вода. Държаха ме за ръка и аз газех във водата. Ей, че хубаво беше!... Цамбур-ламбур, цамбур-ламбур! Да се не насити човек!

Ще ида! Тая локва е малка — я се намокря до коленете, я не. Ей, какво нещо! Цамбур-ламбур!... Да стана ли? Тихичко ще се изправя, никой няма да усети!

Гана наднича и мърмори нещо. Тая проклетия се готви да ми попречи, ама и аз съм хитър. Ще чакам, когато се загледа в коритото,

и...

... Ето... ето! Ставай, Дочко! Аз се изправих, шибнах се между чимширите и право при локвата. Да се събуя ли? Нямам време — Гана току-виж ме настигнала и иди се разправяй! По-добре с чорапите.

Локвата се мъдри пред мене жълта и кръгла като грамадна баница и чака ли, чака... Хайде, Дочко, по-скоро!

Аз нагазвам. О, колко е хубаво! Цамбур-ламбур, цамбур-ламбур стигам до средата и какво мислите виждам? Не жаба, а една голяма, много голяма муха със зелен гръб. Кацнала върху едно листо, тя стои и ме гледа право в очите. Ами, ако кацне на главата ми? Уплашен и смутен, аз бързо се обърнах назад, но като направих една крачка, плъзнах се, кой знай как, и цял се цамбурнах във водата.

По нататък вече знаете: изтича Гана, зла като жаба и започна по голо — шляпа-шлюпа, шляпа-шлюпа, шляпа-шлюпа!...

ЧИЧО СТОЯН СЪРДИТКО

*Все за нещо ще намери
да се начумери:
ту му млякото горещо,
ту пък друго нещо.*

*И задето Петко в къщи
често тѣй се мръщи,
Николинка, Ваньо, Митко
викат му Сърдитко.*

ВАСИЛ ИВ. СТОЯНОВ
МЪЖ ЩЕ СТАНА

*Вижте! Две парички имам —
чичо ми ги даде,
но сега къде отивам,
кой ще ми обади?*

*Шапката ще си нахлупя
и право в дюкяна:
там мустаци ще си купя,
ура-а! Мъж ще стана!*

ДОРА ГАБЕ СЪНЛА

*Сънла, сънла, сънлива,
презглава се завива,
ясно слънце изгряло,
на нея се присмяло:*

*„Дали ми е момиче,
или ми е момченце,
отвънка се подало
едно босо краченце.*

*И то ми е глупаво,
нито вижда, ни чува —
дали ми е заспало,
или ми се преструва!*

*Дайте да го огреем,
да му светне петата,
да я клъвнат врабците,
да се смеят децата!“*

РАДОЙ КИРОВ

ЗАЩО СТОНОЖКАТА ИМА СТО КРАЧЕТА

Някога стоножката била най-обикновена буболечка. Ходела из тревата полечка със спойте четири крачета.

— С четири крачета лесно се шета — си казвала тя. — С четири крачета пъргави, леки, мога да надбягам по пътеката всеки... С четири крачета си живея щастливо с мойто буболече трудолюбиво.

Но веднъж буболечката добродушна на своята мъничка рожба пошушна:

— Стига игра, моя рожбице драга, донеси от реката водица веднага!

— Не мога, не мога — казала рожбата глезена, — от игра ме болят и четирите глезена. Още две крачета да имах само, бих те слушала винаги, мамо.

И на другата сутрин: о, чудо голямо — крачетата на малката станали шест.

— Представям си колко ще слушаш днес — казала майката щастлива.

Ала малката веднага навън излетяла и вън на поляната цял ден си играла.

Вечерта майка й рекла пак:

— Мила рожбице мамина, събери за печката клечетак!

— Ох, ох, не мога — изпъшкала рожбата глезена. — От игра ме болят и шестте глезена. Още две крачета да имах аз, щях да те послушам мамо, завчас.

На другата сутрин нейните крачета станали осем.

— Цялата поляна с тях ще кръстосам — си казала малката и хукнала пак да си играе навънка до мрак.

Вечерта, от умора капнала, прибрала се и си похапнала.

— Прибери софрата, рожбице мила — рекла майка й.

— Бих я прибрала, но нямам сила, болят ме страшно и осемте глезена — отвърнала щерката глезена. — Още две крачета да имах,

тогава бих те послушала без забава.

Вие всички се сещате, момичета и момчета, че тя на другия ден вече имала десет крачета. А после — от само себе си знай се — крачетата ѝ станали дванайсет.

Да се пресметне лесно е то — колко пъти ги е броила малката щерка непослушна.

— Е, добре — рекла майката добродушна, — сто крачета ти пораснаха, да, но ти знаеш ли, че ще настъпи друга беда? Сто крачета трябва да миеш в росните капки, всяка сутрин да обуваш по сто чорапки, да връзваш по сто джуфки на сто обувки...

— Олеле, вярно! — писнала рожбата мамина и навела главица засрамена. — Сто крачета защо са ми, мамо, искам да си имам четири само.

— Това е наказание за твоето непослушание — отговорила майката. — И да се молиш, и да искаш прошка, ти отсега нататък ще бъдеш стоножка.

АНАСТАС СТОЯНОВ МРАВЕШКА ПЪТЕКА

*На калинката таксито
клаксонира упорито.*

*Ала път не ще намери —
спуснаха се бариери.*

*Макът със червен сигнал
всички пътища е спрял.*

*Нови пътници долитат
и шофьорите се питат:*

*— А, бе път защо не дава
този чер
кантонер?*

*— Мравешкия влак минава,
ще се чака
знака.*

*— Но какъв е този влак?
Чакам от зори до мрак!*

*— Влак товарен, погледни,
ще се точи седем дни.*

*Кара жито и дърва,
влак товарен е това.*

— Ето ти на теб беля!
Как да заобиколя?

Мигар тук
няма друг
път напреки през полето?

— Няма как,
туй е влак
от гората до морето.

Дай цигара, поседни.
Ще се чака седем дни.

А калинката с таксито
клаксонира упорито:

— Но какъв е този ред?
Мигар няма въртолет?

Кантонера се подава
и с ръка успокоява:

— Моля, моля, има ред,
ще повикам въртолет.

Всеки взор нагоре вдига —
водно конче в миг пристига.

Знак на кантонера прави,
спуска му въжета здрави.

Той челото с длан избърсва
и въжетата завързва.

Самосвали и таксита,
всеки, както му е ред,

*тук над влакчето полита,
вдигнат с мощен въртолет.*

*А отдолу — трака-трак,
бърза мравешкия влак.*

*Кара руда, кара жито,
та и хора,
и завод —
всяко гърло да е сито,
силен да е цял народ.*

**РАН БОСИЛЕК
ПАТИЛАНСКО УЧИЛИЩЕ**

ПАТИЛАНСКО УЧИЛИЩЕ

Драги ми Смехурко,

Лятото се мина. Септември пристигна. В училище тръгна моята дружина. И в клас, и по двора весел шум се вдигна.

Един ден аз казах на моите хора:

— Патиланци верни! Нашите другари в училище ходят, за да се научат да четат, да пишат, глави да напълнят с познания разни. Умът си развиват. Това не отричам. Но за съжаление сърцата им волни все остават празни. Една светла мисъл душата ми блазни — ние да открием училище ново. Да прогърми в него патиланско слово! Весел смях и песни! И игри, и смешки! Лудории волни и шеги чудесни. Мало и голямо тамо да изпитва радости младежки!

— Добре си намислил, Патиланчо Данчо! — обади се Дана. — Аз редом със тебе учителка мога по смеха да стана.

После се обади Патиланчо Панчо:

— Аз пък ще ги уча как се пуцат смешки и как се устройват игрите лудешки.

— Аз пък ще им кажа как се с радост срещат глъчки и несрети — намеси се Ганчо.

— Аз ще ги науча как се съчиняват весели куплети — обади се Гана.

— Аз искам звънеца всеки ден да бия! — изпъчи се Панчо.

— Таз работа лека на мен остави я! — запъна се Мика. — А ти заеми се с по-тънка наука! Например как може бой да заслужаваш, а баба сърдита да те не наложи!

— Ти тия науки от мен по̀ ги знаеш. Преди да те бият, пициш кат' заклана... Звънеца не давам!

— Добре, добре, перчо! — разсърди се Мика. — Аз ще си остана учителка проста със черна престилка.

Тогаз се намесих:

— Оставете ваш'те звънци и престилки! Ние ще открием училище ново! Там млади и стари ще бъдат другари. Звънци не ще

има. Кой когато иска и където иска, уроци ще взима. Кой какво желае, това ще си учи.

И аз ги подканих:

— Кой какво ще прави, хайде да научим!

И тозчас юнашки ний се заловихме. И сутринта рано училище наше вече уредихме накрай двора школски. И с надпис стобора дори украсихме.

Стекоха се хора и млади, и стари. Ученето почна. Моите другари с смях и сладкодумство омаяха всички. Звънецът удари. Но никой не влезе във класните стаи. Тогава пристигна учителят Страти. Той послуша малко от наш'та наука и глава поклати, но нищо не рече. После се затече госпожица Дора. И тя бе пленена от моите хора. После друг учител. После втори, трети. И еднаква участ всичките сполети. От нашето слово омаяни бяха. Тогава аз викнах: „За днес стига вече!“. Но нашата слава полетя далече. Докъде достигна, после ще ти пиша.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо

НАГЛЕДНО УЧЕНИЕ

Драги ми Смехурко,

Вече месец става, откак си открихме училище ново. И с това добихме нечувана слава и рядка сполука. При нас сладка бива всякоя наука. Нашите уроци излизат чудесно. И всичко се схваща весело и лесно.

Само един случай днес ще ти разкажа и ти сам ще съдиш в това патиланско училище ново какъв живот блика.

Моята дружина оназ вечер свиках и рекох:

— Другари, в училище утре баба ще пристигне. Подготвени всички нека да ни свари! Нека да издигнем до завидна слава нашата наука, та да ни възхвалят и млади, и стари.

— Утре, като дойде баба Цоцолана, кой ще преподава? — запита ме Гана.

— То се знае: Данчо — отговори Дана. — Той добре владее тая майстория. Той така нагледно уроци предава, че всичко, що чуеш, когато разказва, сякаш оживява.

Но аз я прекъснах:

— Стига хвалби, Дано! Утре ще се види кой какъв е майстор. За котака утре аз ще преподавам. Как това ще стане, днес ще разберете. Всичко, що ви кажа, вие пригответе, но всичко до утре във тайна пазете!

И аз им разказах какво да пригответ, кой къде ще бъде и какво ще прави. И видях, че радост в очите им свети.

На сутринта рано, преди часовете, ние се събрахме в училище, в двора, близко до стобора. Всеки патиланец галеше в ръце си жива котарана, а други държеха закрити кутии. Когато пристигна баба Цоцолана, урокът захвана.

Мигом се събраха всички наши хора. Изпълниха двора. Щом взех да говоря, този час дойдоха учителят Страти, госпожица Дора, трима мустакати и двама брадати — все наши познати.

И аз глас издигнах, викнах гръмовито:

— Патиланци верни, малки и големи, добре дошли всички тука на открито! За котаци славни днес ще ви разкажа. Техните геройства пред вас ще покажа. Ала ще ви моля — недейте забравя, че пред вас тук всичко за смях и наука нагледно представям! Ако нещо стане, както сме събрани, сърдити да няма! За обида никой нищо да не взема!

И аз заразказвах ясно, сладкогласно за славни котаци с юнашки мустаци как гонят неспирно плъхове и мишки по изби, тавани, стълби и чардаци. Па изведнъж викнах:

— И как това става, сега ще представя! Патиланци верни, мишите кутии скоро отхлупете! Мишките пуснете! В гонитба юнашка котките хвърлете! А вий ги следете, слушатели драги! И не се плашете! Никаква опасност няма да ви слети!

И рипнаха плахо малките гадини.

— Дръжте, котараци!

— Оле, мишки, мишки! Данчо, избави ни!

— Майчице, що стана! — нададе вик страшен баба Цоцолана. — Бягайте навънка! Кой ще ни опази!

— Ох, умирам, Боже! По гърба ми лази!

— Ей, бабо, пази се, в пазвата ти скри се! Скоро изхвърли я!

Вик и олелия. Смях на поразия. И сред смеха викнах:

— Слушатели драги, моля, без страх! Моля! И без докачение. Тъкмо туй се казва нагледно учение. Нехваната мишка вече не остана!

Но отвън извика баба Цоцолана:

— Ах, вий, патиланци, стана тя, що стана! Новата ми рокля цялата съдрана.

Хайде стига вече, драги ми Смахурко!

После пак ще пиша.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо

ПОМАГАЧКА

Драги ми Смехурко,

Дълго време стана, как не съм ти писал. Ще прощаваш, братко. Зиме дните къси преминават сладко в игра и забава, та затуй писмата по-назад остават. Па и ти, улисан в шейни и пързалки, по-малко се смееш с наши лудории големи и малки.

Все пак ще ти пиша, за да не отвикна.

Оня ден пред мене патилана Дана недоволна викна:

— Данчо, тъй не бива! Нашето учение в студа не отива. Дебел сняг навънка земята покрива. Кой свестни хора на урок ще дойдат отвънка на двора? Нашето учение, всякъде прочуто, трябва да се дава вече на закрито!

Аз кротко отвърнах:

— Зная, Дано, зная. Но отгде да вземем на закрито стая?

— В училище става.

— Става, но бай Гого май не позволява. Ще каже: „Не може. Ще прашите много. Ще трябва да чистя и дене, и ноце!“. И на всички стаи ще удари ключа.

Дана се замисли. Аз скочих и викнах:

— Намислих, намислих! Вярвам, ще сполуча!

Разказах на Дана какво ще направя. Грейна й лицето и викна засмяна:

— Става, Данчо, става! Най-много след два дни в нашите ръчички стаята ще падне!

Това беше в сряда. В четвъртък следобед, подир часовете, дружината свиках.

— След мене вървете!

Спряхме се пред Гого:

— Почакай, бай Гого! Поспри, недей мете! Чуй що ще ти кажа. За полвин час само тука всички стаи аз мога измете с една майстория. Ала дай ми дума, честно изпълни я, че след часовете ще ни пуцаш тука, ще ни даваш стая за наш'та наука.

Бай Гого отвърна:

— Прието. Ха почвай — да видя каква е тая дяволия. Но ако излезе нещо шмекерия, всички ви ще бия! Да няма докачка!

Бях донесъл вече във прахосмукачка. Имаме си вкъщи. Аз съм ти разказвал, драги ми Смехурко, за таз чудесия. С колела, машина. Върви с електрика. Де що прах намери, в една торба тика. Като ламя смуче.

Моята смукачка нагласих веднага. Бабин Дебеланко се качи отгоре и погледна гордо. Искаше да каже:

— Ей, дружина драга! Тез неща разбирам, макар да съм куче!

Гледайте, другари! Гледай, бае Гого!

И да се начуди бай Гого не свари, смукачката глътна всички прахоляци — и нови, и стари.

— Тая ламя страшна какво де намери, в търбуха си тика! — Бай Гого извика. — Жив бях туй да видя. И на оня свят чак има да се чудя! Живички и здрави да сте ми, момчета! Сбирайте се тука! С очите си видях що може да прави вашата наука!

— Ура! Да живее славната смукачка!

— Да живей бай Гого!

— Ура! Да живее нашата наука!

И смяхме се много, драги ми Смехурко.

Ще прекъсна тука. После пак ще пиша.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо

ПЪРВИ УРОК НА ЗАКРИТО

Драги ми Смехурко,

Както бях ти писал, нашият бай Гого, школският прислужник, патиланец стана. Лесно се придума да ни дава място за зимни уроци в училищна стая. Сега ще разкажа как почна и мина урокът ни първи, даден на закрито.

Един ден аз свиках моята дружина.

— Патиланци верни! — викнах шеговито. — Ние сме юнаци със сърца безстрашни. Поне за такива хората ни знаят. В сметката не влизат страхове домашни. Нека да покажем нагледно пред всички как трябва да свикват малки и големи да бъдат юначни. В училище утре ще обясня с думи какво нещо значи патиланска храброст. И посред урока ще се вмъкне мечка... Ще скочи, ще ревне... И тогаз ще видим храбростта на всички колко пари струва...

— Патиланчо Данчо, стига се шегува! — обади се Дана. — За какво ни имаш? Да не си завъдил цял обор със мечки, та щом ти потрябват, оттам да си взимаш?

— Не сърди се, Дано! Ако нямам мечки, имам меча кожа, що постилат вкъщи. Патиланча Ганча във нея ще сложа. Цял ще го покрия. После той си знае: ще рипне, ще ревне като медун същи! Ще видим тогава срещу тоз звяр страшен кой ще да утрае.

— Жив да си бе, Данчо! — ухили се Ганчо. — Виждам, че разбираш какво аз умея. Мале, като ревна — и сграда, и хора ще да разлюлея!

Патиланчо Панчо тука го пресече:

— Абе, бате Данчо, не може ли някак аз да съм пък мече? По-смешно ще стане!

— И без теб ще мине, мъничко човече.

Панчо се навъси и с закана рече:

— Мъничко ли? Чакай! Ще ме разберете!

Това беше петък. В събота следобед, подир часовете, моят урок почна:

— Трябва да се помни, слушатели драги, че без храброст мъжка на тоз свят не може! Който във сърце си юначество няма, не е патиланец. Срам голям томува, който се страхува...

Тогава с рев страшен връхлетя медуният.

— Мечка, мечка, Боже!

— Ох, с какви е зъби!

— Ах, ще ни налапа!

— Бягайте бре, хора, кой където може!

Вик и олелия!

Бяг на поразия!

Смее се доволна моята дружина. Ала миг не мина, нещо страшно стана. Отвън се зададе Боримечков Гане със пищов в ръката. Вик страшен нададе:

— Бягайте! Ще стрелям! Ах, само медуни ей сега ще стане!

— Чакай, чакай, Гане!

— Не чакам! Ще стрелям.

И мойта дружина начело със мене изхвъркна навънка. А Панчо отвътре се смее и вика:

— Патиланци храбри, скоро се върнете! От пищова празен вий се не плашете! Боримечков Гане аз го пратих тука. По-славна да стане нашата наука! Едно нещо само, моля, разберете! Малкото човече повече ценете! Че и то понявга смайва умовете! Елате самички тук да се затворим, урока за храброст пак да си повторим!

Ние се прибрахме със срам на челата и с яд във душите. Но скоро ни мина и пак се засмяхме. Та тъй ни докара малкото човече, драги ми Смехурко! Моля, не разказвай — да не се узнава. Да се не уронва патиланска слава!

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо

УРОК ЗА РАДОСТТА

Драги ми Смехурко,

Писах ти как мина първият ни урок, даден на закрито, какво чудо стори патиланчо Панчо — туй човече малко, ала дяволито. Писах ти надълго колко се посрами нашата дружина, как нашето име във сянка остана.

Оня ден пред всички реч подхвана Дана:

— Патиланци верни! Срамът от чела си трябва да измием! Нашето учение и нашето име трябва с нова слава и обща похвала скоро да покрием! Нов подвиг ще трябва тия дни да сторим, та цял свят отново за нас да говори!

— Право казваш, Дано! — намеси се Гана. — Многоумен Панчо доста ни изложи. Но щом се заемем, щом в новия подвиг патилански сили и майсторство вложим, всичко неусетно ще да се изглади.

Панчо се обади:

— Признавам, че сбърках, дето ви уплаших, дето светът видя колко сте страхливи. Но вий сте си криви. Защо сте такива? Помислихте всички, че за едно мече дори ме не бива. Било какво било — нека го забравим! Сега дума давам, че не ще пожалья ни сили, ни дарби пак да се прославим!

Тогава аз рекох:

— И име, и слава пак ще добием леко. Утре е Великден — ден на възкресене и на светла пролет. На тоз ден, аз мисля, е най-сгодно време урок за радостта ний да предадеме. Великденски яйца ще станете всички. Те нали са символ на радост и здраве. За смях и за радост аз ще заговоря. И радостни всички този миг ще сторя. Как това ще стане, скришом ще ви кажа, а пък във школото ясно и нагледно ще ви го покажа. Добре запомнете кой какво ще прави!

И аз им разказах какъв ми е планът. Те го одобриха. И всичко, що трябва, тозчас пригласиха.

И наврѣх Великден, в три часа следобед, звънецът ударих. Моите патиланци в картонени яйца с най-ярки шарилки вече бях поставил.

Сгущени и скрити, те стояха мълком. Вместо тях крещяха радостно боите, с които нацапах яйцата отвънка.

Събрали се бяха слушатели много. Започнах урока:

— Слушатели драги, днес е светъл празник. Днеска всички хора, цветенца, тревички, всички животинки и весели птички празнуват Великден — ден на възкресение и на светла радост. А за патиланци радостта е всичко. Затуй и за нас е светъл празник днеска. Вижте тук яйцата, що блещат край мене. Те всяка година, весели, засмени, носят за децата радост безпределна. Ведно с тях пристигат новите премени, меки козунаци и сладки бадеми. И за въртележки, и за всички други радости човешки яйцата говорят. Те са, що ви носят ведра радост вкъщи. С една дума, те са патиланци същи. Вижте! Погледнете!

Аз дрънвам звънеца. Моите юнаци подават главите. Грамадните яйца започват да скачат, със ръце да махат, весело да викат: „Честит ви Великден! Като пилци волни пред вас се родихме. Като пилци днеска, весели, честити и вие бъдете!“.

И пилците волни волно полетяха. С шарени покривки хоро завъртяха, смехове и радост, и бои лепливи вредом разпиляха.

Когато погледнах, всички ученици изцапани бяха, ала всички дружно от сърце крещяха:

— Жив и здрав бъди ни, Патиланчо Данчо, че навръх Великден ти развесели ни!

Честит ти Великден и на теб, Смехурко!

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо

ЗА СВОБОДАТА

Драги ми Смехурко,

В събота следобед вредом разгласихме: „Свободен е всеки, който пожелае, утре предиобед, на света неделя, на урок да дойде горе в планината. Патиланчо Данчо ще държи беседа върху свободата. Защо я обичат всички патиланци. С каква чудна сила изпълня сърцата. И как тя подхранва смеха и играта.“

На сутринта рано патилана Мика у дома пристигна и почна да вика:

— Ставай, Данчо, ставай! Път дълъг ни чака! Ставай и се стягай! Пък аз заминавам другите да дигна.

— Никого не дигай! Свободни са всички. Кой когато иска, тогава да става. Кой кога желае, тогава да тръгне. Ти недей забравя, че за свободата днеска ще предавам. И мене свободен, моля, остави ме! Аз зная самичък кога да си стана и какво да правя.

— Остави и мене свободна тогава! — отговори Мика. — И аз ще си правя каквото желая. Моите сънливци нека да разбудя. Иначе свободно цял ден ще си хъркат.

И Мика замина. Скоро на крак дигна цялата дружина. Дружината вдигна близки и познати. А тия без мъка повлякоха с песни мало и голямо, бедни и богати. Кажу-речи, никой в града не остана. Начело вървеше баба Цоцолана. На май красотите искаше да сети и да ни изпита малко умовете колко пари чинят горе в планината и какво ще кажа аз за свободата.

Вървахме, вървахме из гора зелена. Сред поляна спряхме.

На една могилка Панчо се покачи, като малко гардже започна да грачи:

— Чуйте, патиланци, малки и големи, тука ще се спреме! Тука бате Данчо урок ще предава. От негово име аз ви съобщавам, че понеже днеска той за свободата ще да ви говори, всеки е свободен, ако ще, да слуша, ако ще, да пее, ако ще, да дреме, ако ще, най-последно, дето се е рекло, с мечка да се бори. Това на урока няма да му пречи.

А през това време на дърво високо аз качих се вече. На кичест клон стъпих и речта ми волно и леко потече:

— Патилянци верни, малки и големи, днес е тъкмо време ей на това място един велик въпрос да си зададем: живеем ли ние, както Бог желае? Както си живеят неговите птички? Както растат волно цветя и тревички! Тъй както безгрижно щурчето си пее. Тъй както свободно вятърът си вее? Сърцето си нека всеки да запита! И всеки ще сети съдбата ни колко би била честита, ако свободата като златно слънце всеки миг ни свети. Какви неща славни биха сътворили тогаз умовете...

И аз се увлякох. И както говорех, някак ми се стори, че край мене литна златокрыла птица, лъхна ме с крилата и бодро извика: „Аз съм свободата. Да литнем, о, Данчо, горе в небесата!“.

Усетих как хвъркам, ала тоз миг кацнах долу на земята и болка ужасна ми стисна краката!

— Ах, Данчо, що стори! — Баба Цоцолана над мен заговори. — Как тъй се изщъпна, та падна отгоре! Дано не ти стане нищо на краката.

— Не плаши се, бабо! — отвърнах аз бодро. — Сладки са теглата зарад свободата. И най-тежки болки лекичко минават. А сега да викнем дружно сред гората: „Ура! Да пребъде вечно свободата! Ура! Да живеят смехът и играта!“.

Цялата дружина тоя вик подхвана. На ръце ме дигна, в града ме занесе. И нашата слава още по-далече вече се разнесе.

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!

Твой приятел вечен:
Патилянчо Данчо

ПАТИЛАНСКО ЧЕТЕНЕ

Драги ми Смехурко,

Патиланчо Ганчо онзиден ми рече:

— Знаеш ли що, Данчо? Изложба на книги уредихме вече. И тя ни прослави. Сега друго нещо трябва да направим.

— Какво друго нещо?

— Да построим сцена у вас въвн, на двора. Да съберем хора — малки и големи — и от наш'те книги да им прочетеме. Нека всеки чуе, нека всеки сети какво златно сърце в душите ни свети и какво ни раждат днеска умовете.

— Ганчо, жив бъди ми! — рекох аз възрадвам. — Четене и ние ще си уредиме, както правят често големи писачи. Нека всеки знае какви творби пишат весели играчи. Но да не се маем. Иди свикай скоро цялата дружина!

И Ганчо замина.

Скоро се събрахме.

— Патиланци верни — подхванах аз живо, — Ганчо ви е казал за какво ви свиквам. С него се разбрахме. Ще направим сцена у дома на двора. От нашите книги ще четеме всички пред събрани хора. Аз първи ще кажа встъпително слово. А след мене вие ще им прочетете кой каквото има четиво готово. Ти ще четеш, Гано, от твоята книга „Патилански песни“! Ти, Дано, от твоя „Дневник“ патилански! Ти ще четеш, Ганчо, разкази чудесни! Ти, Панчо, от твоята книга смехотворна! Най-последно и Мика от своя „Смях“ нещо ще изчурулика. Цели седем деня ще правим безспирно дълго упражнение и навръх Гергьовден ще дадем наш'то славно представление!

— Добре думаш, Данчо — обади се Дана. — Ала според мене не всички умеем да четем пред хора. Да се не посраим?

Ганчо ме превари — даде отговора:

— Дума да не става! Който не умее, ний ще го научим. Тая майстория ний с Данча владеем. Патиланец верен вярва в своите сили. С труд и постоянство кой не е сполучил?

— Право казваш, Ганчо! — обади се Гана. — Четенето, мисля, по-лесно ще стане, но сцената трябва днеска да захванем. Да не губим време, че тя много мъка и труд ще отнеме.

Панчо я пресече:

— За туй недей мисли! От това по-лесно нещо, Ганке, няма. Сцената я имам у дома готова. Новата палатка от къщи ще взема. Ще попитам татка. Тя отпред си има готова завеса.

— Жив бъди ни, Панчо! — зарадван извиках. — Как добре се сецаш!

Тогаз се намеси патилана Мика:

— Аз пък вѐн на входа гостите ще срещам. Ще давам билети. Пари ще събирам.

— Не, с пари не става! — намеси се Ганчо. — Нашето изкуство даром се раздава.

— Със пари не става — обади се Дана, — но със яйца може. По яйце варено всеки ще ни дава. Нашата дружина на бедни играчи ще си ги раздава.

— Прието! Прието! Ще излезе чудо нашата забава!

Аз рекох тогава:

— Сега си идете! Вкъщи четивата добре пригответе! И на упражнение утре се явете!

Сутринта отново ние се събрахме. Четенето доста поупражнихме. Работата здраво ние подловихме. И срещу Гергьовден всичко пригласихме. Навред разгласихме.

И наврѐх Гергьовден, в три часа следобед, четенето почна.

Аз първи излязох и така захванах:

Слушатели драги, благодарим много, че ни посетихте! Вие ще ни чуйте. Ще ни разберете. При нас умовете ще си просветите. При нас и душите ще си разведрите. И не е за чудо в нашата дружина да се наредите. Че сърца ни тупкат радостно в гърдите. Че при нас зоват ви смехът и игрите. Те ще ви направят весели, честити!

След мене излезе патилана Гана. С глас звучен и ясен да чете захвана:

*На звездите в висините,
на цветята всред полята,
на елхите по горите,
на росата по тревата —
аз се радвам, за тях пея,
като птичка си живея.
Що е грижа, аз не зная,
цял ден тичам и играя,
цял ден радостно се смея,
като птичка си живея,
като птичка волна пея!*

Гана поклон стори. Вик и одобрение: „Нека се повтори! Нека се повтори!“. Гана пак зачете. И когато свърши и стихнаха бавно в двора гласовете, появи се Дана. Тя книга разтвори и бавно зачете:

„За чудо голямо аз дневник си пиша. В моя чуден дневник, каквото днес драсна, утре го избриша. Затова във него много неща нема. Аз съм патиланка. Звездите не снемам. Ала от игрите и от смеховете със две шепи вземам. Затуй моят дневник с три думи е писан: «смях, игра и радост». Слушатели драги, добре запомнете! Игра, смях и радост — те на света носят вечна светла младост!“

Дана поклон стори. И пак одобрение. Пак „да се повтори!“. А когато Ганчо почна да говори (тоя велик майстор без книга четеше) — такваз радост бликна на всички в сърцата, че смехът безспирно като гръм ечеше. И всичките старци — и болни, и хроми — сбра от махалата.

С патиланча Панча също се повтори. И той чудесии нечакани стори. Но малката Мика, що чете накрая, малки и големи слушатели смая. Хитро се престори, че уж се смущава. Дори се засече. Всички се разсмяха. Тогава тя рече:

— Слушатели драги, не се смейте вече. Засечката мина. Чуйте що ще каже малкото човече. Това не го знае и наш'та дружина. Докато ей тука другите четяха, аз вънка раздадох до едно яйцата, що бяхме събрали. Чукаха се вънка, ядоха децата. На играчи гладни кой какво ще стори! Затуй, драги гости, четенето утре пак ще се повтори. Моля, пак елате! Яйца донесете!

И то се повтори, драги ми Смехурко. Дори се потрети.
Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо

ИЗЛЕТ

Драги ми Смехурко,

Никак не видяхме как април измина. Майско слънце грейна. И заскача лудо моята дружина:

— На излет, на излет горе в планината! Че там са по-сладки смехът и играта!

Баба Цоцолана тоя зов подхвана и рече засмяна:

— Права дума думат моите юнаци. Сред планински въздух, сред китни дъбрави и стройни букаци човек подмладява. Затуй още утре, излет ще направим. Пригответе всички спортните премени! Утре заран рано елате при мене! Ядене ще вземем и път ще поемем къмто планината.

— Бабо, да си жива! — викаха децата.

А Дана добави:

— Аз и едно въже ще сложа в торбата, та запирка някой от нас ако стори, да го теглим всички с въжето нагоре.

На сутринта рано тръгнахме със песен. Отначало пътят бе равен и лесен. Лъхаше тих ветрец, пееха ни птички. И леко, и бодро подскачахме всички.

Поспряхме за малко. Похапнахме сладко. Поехме отново.

— Хайде, патиланци! С подновени сили да вървим нагоре! Оттука начева вече стръмнината.

Баба Цоцолана тихо проговори:

— Дали ще ме слушат краката нагоре?

— Бабо, не плаши се — отвърна й Дана. — Туй въже защо е тука в торбата? Нали е за помощ. Ние да сме здрави!

А Панчо добави:

— Трябва сега още нещо да направим, та да не оставим насред пътя баба. От товара трябва да й се отнеме. Бабо, дай да нося двата козунака с едрите бадеми!

И малката Мика и тя утеши я:

— Пък аз ще ти нося жълтата кесия с дребните бонбони, дето разхладяват. Когато си морна, и те натежават.

Баба се усмихна и кротко им рече:

— Почакайте още! И за тая помощ скоро време до̀ ще.

Вървахме, вървахме и стръмна пътека отстрани поехме. Но скала висока пътя ни попречи. Баба Цоцолана се запря и рече:

— Тука ще остана. По стръмната урва, който сила има, нека да се качи.

Панчо се обади:

— Ах, миличка бабо, умори се значи! Давай козунака! Дружината гладна откога го чака.

А Мика извика:

— Бонбоните дай ни! От тях ще добием засилки незнайни.

Баба ни нахрани. Патилана Дана, Гана, аз и Панчо възлязохме тозчас на скалата. Оттам Дана хвърли въжето на баба. Тя се върза здраво. С две ръце го хвана. Дръпнахме въжето и викнахме гръмко:

— Хайде, хайде, бабо! Сетен напън дай си! И ще се изкачиш!

Ала нито стъпка баба не прекрачи.

— Не мога, не мога! — вика и не мърда.

Настана тревога. Дръпнахме отново. Пак викнахме всички: „Хайде, хайде, хайде!“ Стреснахме в гората животни и птички, но баба не мръдна.

Патиланчо Панчо тогаз чудо стори. Зад баба той скочи и викна високо:

— Гуцер, гуцер, бабо! Лази из тревата! Бягай на скалата!

И за миг чак горе баба се намери. И към върха хукна като младо яре. Със голяма мъка стигнахме я горе. Аз й заговорих:

— Право казваш, бабо! Тука планината чудесии прави. Млади подлудява, стари подмладява.

Прихна да се смее цялата дружина. И в смях и закачки разходката мина. Ядохме, играхме, пяхме и се смяхме, и по късна вечер в града се прибрахме.

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смахурко!

Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо

ЛЕДА МИЛЕВА ЗАЙО И ВЕЛИКАНЪТ

*През трънак и през коприва
стигнал Зайо зряла нива.
Гледа — ни човек, ни птица,
но из жълтата пшеница
нещо движи се полека,
без пътека.*

*Да е влак — не е влак,
да е звяр — не е звяр.
Ни копита, ни самар.
А голямо като къща
и пшеницата поглъща.
Спрял се Зайо запъхтян —
трябва да е великан!
— Добра среща, великане!
— Бягай, Зайко! Ще останеш
без опашка и без ризка,
ако дойдеш по-наблизо.
Ще те глътна като клас! —
избоботил страшен глас.
Да е шега? Не е шега!
Бре, ами сега!
Хукнал Зайо към Балкана —
по-далеч от великана!*

*А от страх и залисия
не разбрал дори, горкия,
ясната за всички тайна:
великанът бил комбайна!*

КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ

ЗМИЙСКА КОЖА

Най-напред бързаше с изплезен език Вълчо. След него крачеха един след друг запъхтени Слави и Любен. На опашката пъплеше Чочо и от време на време поспираше да извика:

— Ехо-о! Бате Славе, това не е ли Черни връх?

Слънцето печеше право насреща. В синьото небе нямаше ни едно облаче. Каменливата пътека се виеше все по-нагоре и по-нагоре, като че нямаше край.

На чешмата при говедарника дружината спря да си почине. Разтвориха раниците, хапнаха, пиха по едно канче студена вода, а Любен дори наду хармоничката.

Изведнъж Вълчо, който душеше нещо из камънака, заръмжа, наежи се и залая уплашено. Слави се взря нататък и скочи. Грабна тоягата си и викна:

— Не мърдайте! Усойница! — и хукна нататък.

Любен и Чочо хлъцнаха от страх и се приготвиха да бягат. Слави се приближи дебнешком до камъка, дигна тоягата и неочаквано се засмя:

— Тю-ю, бре Вълчо! Излъга всички ни! То било само кожата й!

Любен и Чочо боязливо приближиха и източиха вратовете: върху напечения камък лежеше като лъскава жива усойница суха змийска кожа. Слави я бутна с тоягата и тя прошумоля. Чочо се опули.

— Мамо-о! Ами, ако се преструва?...

— Какво ще се преструва, бре юнако? Нали уж си учил тия неща: спала е цяла зима, напролет се събудила, съблякла си кожата и сега се разхожда с нова премяна. Пък старата я оставила да плаши такива като вас. Хайде сега, ходом!

Урвата почна отново. Гърбовете се измокриха от пот. Нозете почнаха да натежават.

След два часа най-после стигнаха Черни връх. Хладен ветреца подухваше над големите напечени скали. Право пред тях се дигаше

висока дървена пирамида. Дружината веднага се покатери отгоре. Боже! Каква ширина, какъв чудесен изглед имаше оттук!

— Хе, там ония синкави линии — посочи Слави, — видите ли, на север е Балкана. Отвъд, на запад, тъмните ония вериги — това е Осоговската планина. Тук, в оная долчинка, извира Струма и тръгва за Бяло море. А пък тая грамада на юг — хе-е — това е Рила. Зад нея, ама сега не се вижда, е Пирин.

Вятърът духаше по-силно и сега те слязоха до чешмичката да обядват на слънце. Други излетници бяха седнали настрана и си почиваха. Двама черни хора, голи до кръста, лежаха по-далеч.

— Бате Славе — пошепна учудено Чочо. — Я погледни! Арапи.

— Арапи като тебе и мене! — засмя се Слави. — Само че са хвърлили старата кожа, също като змията, и сега са с нова.

Чочо гледаше слисан.

— Какво ме зяпаш такъв? — подзе отново главатарят. — Стой и ти така два-три часа и ще видиш как ще ти поникне нова кожа като на змей... Ами я дайте раниците, че трябва да се изпразнят, да не ни тежат на връщане. Ха сядайте да ядем!

Щом се нахраниха, събуха обуцата и се натъркаляха да си починат. Скоро Слави и Любен заспаха. Вълчо се пощеше до краката им. Само Чочо се въртеше ту на една, ту на друга страна. По едно време той се понадигна и погледна ония двамата, черните, които все така лежаха съблечени до пояс. Тогаз той изведнъж свали пуловера и ризата си, легна като тях по очи и се помъчи да спи.

* * *

— Ставайте! — изкомандва Слави. — Стягайте раниците — и на път! Я, слънцето вече се спусна към Селимица!

Любен скочи, метна раницата. Вълчо весело залая. Върхът беше опустял.

— Хайде, по-скоро! — викаше главатарят.

— Я! Ами ти какво правиш, бре! — плесна с ръце Слави.

Чочо се мъчеше да облече ризата си и охкаше високо:

— О-о-о! Мамичко! Боли... много боли!...

Слави и Любен приближиха уплашено.

— Какво има?

— О, боли, бе, много боли!... — викаше Чочо. — Гърбът, бе бате Славе... Не мога да се облека!

Погледнаха му гърба — червен като керемидата и напукан.

— Какво е туй чудо, бре? Какво си правил? — викна Слави. — Ами ти цял си изгорял...

— Исках... исках да си сменя кожата... о-о... боли, мамичко... исках да ми излезе черна кожа, бе бате Славе, като на ония... Ти нали каза...

— Ах ти, умник такъв, че ти за истина ли го взе, бре? — ядоса се Слави. — Любене, я скоро дай шишето с дървеното масло за салатата. Добре, че го взехме тази сутрин, инак какво щяхме да правим този хубостник! Чакай сега!

Той наля на дланта си масло и започна да маже гърба на Чочо.

Чочо завика по-силно. Цялото му тяло гореше. Когато го намазаха, той лъсна като червена мекица. Насила облякоха ризата му. Слави взе неговата раница и тръгнаха полека да се връщат. Любен надуваше хармоничката, за да забравят премеждието, но Чочо през целия път му пригласяше с охкания. На няколко пъти спираха да си починат. Най-после се смъкнаха в града. Заведоха Чочо у дома му.

— Хайде сега — каза Слави, — преди да легнеш, да се намажеш още веднъж. Пък друг път да питаш как стават тия работи. Искаше да станеш Чочо-змея, ама то изведнъж не може. Преди това ще се превърнеш на рак — и то червен, че чак тогаз ще смениш кожата. Разбра ли?

ВЛАДИМИР ГОЛЕВ

ВЪДИЧАР

*Въдичар е наш Иван.
Цял ден скита по реката,
цапа, шляпа из водата —
търси той голям шаран.*

*Другите деца крещят
в този час на стадиона,
наш Иван в блатата гони
жабите със дълъг прът.*

*Цял ден все върви, върви...
Няма обед, няма вечер.
В къщи се не връща вече,
нощем сън не го лови.*

*Мършав, черен, изподран,
цапа, шляпа из водата.
А отвори ли торбата —
нито жаба, ни шаран.*

РАН БОСИЛЕК БАБА И ВНУЧЕ

Има си баба внученце. Мъничко, ала хитричко. Ядат му се ябълки. Но кошницата високо.

— Бабо, била ли си мъничка?

— Била съм, бабиното. Който не е бил мъничек, не може да остарее.

— По-добре да не си била малка, че да не остаряваш.

— Ех, де да съм знаела, бабиното.

— Бабо, когато си била малка, играла ли си с топка?

— Играла съм.

— Бабко, земи една ябълка от кошницата! Хвърли я като топка да си спомниш младите години. Аз ще се мъча да я хвана. Ако не я уловя, ще се натърти. Не бива да се слага в кошницата. Може да изгние. Ще повреди и другите ябълки. Ще я умия и ще я излапам.

— Ами ако я хванеш? — пита баба му.

— Ако я хвана, направо ще я изям, да стана голям, та ябълки да си вземам сам.

МАРКО ГАНЧЕВ

БАБА И ПЕПИ

Бабата дойде на гости.
Вика: — Луди ли сте, що сте?
В детската градина сам
Пепа ходи. Туй е срам.
Той е малък. Ей така
ще го водят за ръка.
Баба с Пепа се затича
на пресечка да пресича.
— Чакай, бабо. Не сме слепи —
дърпа я обратно Пепа.
— Стой! Червен е светофара.
Бабата на тротоара
сmee се, та ще припадне:
— Фар ли, рече? Фар по пладне?
Да не сме ний параходи,
фар запален да ни води?
— Корабите водят фара,
хората пък — светофара.
— Чакай, бабо. Де нахълта?
Светлината му е жълта.
Още малко, бабо Пено.
Хайде. Вече е зелено.
Браво, правилно премина.
Ей я детската градина.
Ето, влиза моят клас.
Тук до обед ще съм аз.
Ти ме чакай, че сама
как ще стигнеш до дома?...

ДИМИТЪР СТЕФАНОВ ТРИТЕ ИМЕНА

*Петьо порасна на височина
цял метър
и стана Петър.
Научи дори,
че има три
имена:
Петър Петров Петровски.
И оттогава Петър
наистина смята,
че имат по три имена нещата,
например не казва вече метър,
а — метър метров метровски.*

*— Тихо, Петре, говоря по телефона!
— Телефон telefoнов телефонски.*

*— Недей се катери, ще се счупи клона!
— Клон клонов клонски.*

*— Петре, ела, че изстина чая!
— Чай чаев чайски.*

*— Петре, не дърпай ушите на Зая!
— Заяо заев зайски.*

ХРИСТО РАДЕВСКИ ЖАБЕШКИ ПРИЯТЕЛ

*Из реката ходи щъркел,
дългоклюн и дългокрак.
С клюна из водата бърка
край шумнатия върбак.
Но защо така той гази
мълчалив, едвам-едвам?
Жабите навярно пази
да не се удавят там.*

СТОЯН Ц. ДАСКАЛОВ

ДОБЪР УРОК

Името му беше Райчо, но всички му казваха Рапончо, защото главата му беше гола и дългнеста като рапон.

По цял ден Рапончо скиташе из улиците, сновеше из дворовете и все гледаше нещо да пипне, пакост да направи. Я някое пиле ще перне с тояжка през краката, я пък някой прозорец вместо врабче с камък ще удари. Викат хората по него, гонят го, а той се промушва през плетищата, спотайва се зад кошовете и току хоп — дома. Прибира се, но и тук не го съдържа на едно място. Столовете обръща нагоре с краката, стомните разлива, шише, ако съгледа, счупва го. Майката дига машата и сърдито кряска:

— Бре, момченце, какво правиш?

— А? — зине Рапончо.

— Ще те пребия бре, защо не гледаш?

— А? — блещи й се той.

— Я да се махаш от главата ми, че...

Рапончо изфуча като подгонена котка през вратата на двора и заразмятва поглед настрани.

Кучето Барон, изморено от впрягане и езда, беше избягало сякаш далече някъде по кошарите да си поживее на свобода. Кокошките — болест ли ги хвана или лисица отнесе — не се обаждаха, нямаше ги никакви.

А брадвата сякаш просякла земята и дълбоко потънала в нея.

Само прасето спокойно си лежи и грухти в кочината. Рапончо се спуща към него. Хваща се за дървените пречки, провира едната ръка през тях и го зачешва по бялото коремче. А то се тръшва, протяга крака и като глезено дете започва: „Грух, грух, грух!“ ...

Рапончо прокарва ръка назад и стига до късата опашка, навита като кравай. В миг той я пипва здраво и с все сила я задърпва. Прасето страшно изгрухтява, подскача и като убодено с нож заквичавя.

Майката на Рапончо на часа изтичва уплашена и като вижда каква е работата, извика:

— Рапончо-о, ръцете ще ти претроша!

— А-а! — прави се той, че не разбира и се смее.

А баща му надига тояга от дръвника и го подгонва.

— Чакай да видим няма ли да мирясаш! — изскърцва със зъби той.

Рапончо хуква и дим да го няма.

Но веднъж с него се случи нещо много лошо. Един ден баща му донесе една клюса за мишки и я заложи в зимника край хамбара с брашно. През това време Рапончо беше някъде из махалата. Когато се прибра, обходи по навик двора и след като не намери нищо за пипане, защото баща му навреме беше скрил всичко, мушна се в зимника. През четвъртитата дупка, оставена за прозорче, падаше снопче светлина. Рапончо се заозърта като крадец. Ритна едно счупено буре, което проехтя. Отскубна глава лук, лапна от нея. След като с мъка изгледа заключените с два катинара сандъчета, пълни с разни сечива, той се изправи пред квадратчето светлина и видя невиджан досега предмет.

— Ха! — викна Рапончо и протегна ръка.

Но в същото време клюсата рече „щрак!“ и железните халки се забиха в ръката му.

— Олеле, мамо-о-о, оле-ле-е! — запищя Рапончо и хукна навън с клюса на ръката си.

Дълго вика той „олеле, мамо“, но майка му я нямаше да го чуе. Най-сетне дотича баща му.

— Олеле-е, тате!

— А-а-а! — присмя му се баща му и заклати глава. — На такава глава, такава слава!

— Олеле-е-е! — примира от болки Рапончо.

— А-а! — засмя се баща му и почна да разтваря клюсата.

— Ай! Аъ... ай!

— Мълчи! — викна му той. — Кому съм казвал аз, че тия ръчички трябва да мирясат!

И като свали клюсата, добави:

— Ха сега иди да дириш друго да пипаш!

Рапончо дълго оглежда кървавата бразда на ръката си и дълго хълца. Ала от този ден той за всичко по-напред питаше, па тогава

пипаше.

ДОРА ГАБЕ ЩЪРБУЛАТКА

*В моята устичка
предно зъбче няма,
паднало самичко,
като спяхме с мама.*

*Дирим под юргана —
де се запиляло?
Грабна черна врана
зъбчето ми бяло.*

*И сега съм вече
щърба-щърбулатка,
а пък мама рече:
„Пак си много сладка!“*

ЛИАНА ДАСКАЛОВА БАТКО

*Вече Шарко не закачам,
котките не гоня,
пия мляко, без да плача,
хляба си не роня.
Дрехите си сам обличам,
вече се не цапам,
ям на масата прилично
да се не окапя.
Вкъщи тихо си играя,
слушам мама, татко.
Знайте ли защо така е? —
Аз съм вече батко!*

ИЛИЯ ВОЛЕН

ЕДНАКВИ ИМЕНА

Нали знаете, много от децата носят имената на бабите си, на дядовците си и така понякога се получава цяла плетеница от две имена. Аз се казвам Иван Стоянов Иванов Стоянов и така нататък. Добре, но когато тръгнах на училище, оказа се, че и друг в нашето отделение се казва Иван Стоянов Иванов Стоянов и така нататък. Учениците, пък и учителите често си правеха шеги с нашите еднакви имена. Учителят ще извика, както си седи на катедрата:

— Иван Стоянов! — и ще продължава да си гледа в дневника.

Ние с моя съименник ще се спогледаме, ще се поразмърдаме и станем прави и двамата. Учениците ни гледат и се смеят, учителят ни гледа и се смее.

Друг път някой от по-големите ученици ще отвори вратата на отделението ни и ще извика:

— Иван Стоянов! Търсят го отвън!

Или:

— Иван Стоянов! Вика го главният учител.

Ние пак се споглеждаме, колебаем се известно време и се втурнем и двамата навън, като се блъскаме кой пръв да мине през вратата.

Разбира се, никой не ни търси.

Нека да се похваля — бях силен ученик. Като получехме новите учебници — изчитах ги целите от началото до края; дори и взимах читанките на по-големите, та и тях изчитах. И когато учителят ни предложи да се запишем за едно илюстрирано детско списание, аз плаках на баща си, обещах му, че ще изкарам да паса биволите по Великден, пък той ще си остане за големия празник в село и... ме абонираха за това списание. Всичко това добре, но при последния голям сняг изстинах на пързалката и известно време не ходих на училище. През това време дошъл нов брой от любимото списание и разсипиите го дали на моя двойник. Като се върнах в училището, с

намесата на учителя съименникът ми върна списанието. Но, боже мой, баща му беше късал от него за цигари, а той самият беше избол очите на някои илюстрации, на момчетата сложил мустаци — на момичетата — бради.

Дотук — как да е. Но един ден се изтъпани разсилният от общината и съобщи на учителя:

— Кметът вика в общината Иван Стоянов.

Учителят не можа да се разбере с разсилния, видя се в чудо и ни изпрати и двамата.

Една бабичка бе се оплакала на кмета, че Иван Стоянов, момчето на Стоян Иванов Стоянов, редовно крадял яйца от полозите й. Кметът като не можа да се оправи с нас, удари ни по една плесница, подържа ни малко в мазето при плъховете и ни пусна. Аз плаках пред баща си, пред учителя, викаха повторно и нас, и бабичката в общината, удариха още един шамар на моя съименник, извиниха се на баща ми и си отидохме.

Това, което разреши въпроса с нашите еднакви имена, се случи в края на учебната година.

Както се похвалих в началото, аз бях силен ученик и преминах с шест. Моят двойник — на половина, с три. Баща му го бил за тройката, той плакал и се оправдавал, че са ни разменили свидетелствата — неговото на мене, моето на него. Пак разправи, баща му идва вкъщи у нас, ходи до главния учител. Главният учител ни извика със свидетелствата, скъса ги и написа моето: Иван Стоянов Първи, а неговото Иван Стоянов Втори.

По-големите ученици се шегуваха с нас, като ни наричаха царе и папи: нали царете и папите са номерирани, първи, втори, трети... А по Нова година пък, на забавата в училището ни облякоха като царе — с корони, с мантии и жезли. Смяха ни се всички.

ГЕОРГИ СТРУМСКИ

АНЯ И ВАНЯ

Не, не ще ги дори различите
да ги срещнете из града —
от косичките
до петите
са досуц като капки вода.
Двете ходят облечени в бяло
на училище, на игра.
И едната като в огледало
се оглежда във своята сестра.
Пак учителят ги подканя,
удивен ги разпитва класът:
— Казвай
Ваня ли си,
или Аня?
Те споглеждат се и мълчат.
И еднакви са белите блузи,
двете сини корделки над тях.
И вдълбават се в левите бузи
две еднакви
трапчинки от смях.
Две близначки — за приказ и слава
правят целия град за шега.
А без грешка ги разпознава
само майка им за сега.

ЛЪЧЕЗАР СТАНЧЕВ

КАК ЯДЕ ВЕСЕЛО ДЕТЕ

— Давай, давай, како,
на Румяна мляко.
Ето ти паница!
— Първата лъжица
давам ти от мама,
да растеш голяма.
Втората от тати,
третата от бати.
А сега лъжица,
презполвипаница.

Дядо тази дава,
яж да бъдеш здрава.
Ето и от баба,
да не бъдеш слаба.
И последна тая
давам ти на края
мъничка лъжица,
изпразнипаница.

ЕМИЛ КОРАЛОВ

КАК МАЛКИЯ НАДВИ ГОЛЕМИЯ

Родил се на сивия Вrabчо син — голичък, пухкавичък, миличък. От радост Вrabчо ума си ще загуби. Къде, кого срещне, вика му:

— Тичай да ми видиш синчето! По-юначен и по-голям певец от него няма да има на света!

Минало се, що се минало, на другите вrabци синчетата растат, крилата им крепнат, стават пъргави и силни, само на нашия Вrabчо синът не го бива. Пее му Вrabчо люлчени песни, цял ден на клонката го друса, ама нищо не помага. Малкият все мъничък и голичък си остава. Сила няма от гнездото да се надигне, слънцето да види, като изгрява. Късало се от жал сърцето на Вrabчо.

— Расти, синко! Какво чакаш? — викал той. Но малкият седи, не мърда.

Тръгнал Вrabчо за съвет. На много врати чукал, никой не могъл да му помогне. Най-после отишъл при една гургулица. Тя му рекла:

— Чувай, Вrabчо, какво ще ти кажа. Само един лек има за твоето чедо. Иди на голямата нива зад реката, дето я казват Златната нива. Виж, ако не са я още ожънали, вземи си едно пшеничено зрънце от нея, дай го на синчето си и то веднага ще израсте като сокол.

Послушал сивият Вrabчо гургулицата. Отишъл на Златната нива. Но какво да види! Жътварите ожънали и прибрали всичката пшеница.

— Дано се е потулило някъде едно зрънце и за моя сокол! — въздъхнал Вrabчо, сложил си очилата и тръгнал между браздите да търси.

Подскок насам, подскок нататък, търсил целия ден, най-сетне намерил под една тревичка едно зрънце, като лешник голямо.

— Ура!... — извикал Вrabчо, но тъкмо да се наведе, зърното да вземе, страшна беда го сполетяла.

Близо до браздата, дето Вrabчо намерил зърното, пасял един бивол. Тоя бивол бил най-мързеливият на света. Както пасял, отведнъж

го домързяло, тръшнал се на земята и заспал. И като се тръшнал, затиснал врабчовото зърно. Ами сега?

Бутал го Врабчо отсам, бутал го оттатък, биволът не мърда. Спи като заклан.

— Чичо биволе, чичо биволе! — завикал Врабчо на ухото му. — Моля ти се, помести се!

— Хрррр... — изхъркал биволът. — Кой смее да ме буди! — и още по-дълбоко заспал.

Седнал Врабчо да плаче. Нависоко извишил глас. Чули го приятелите му и един след друг идвали при него. Един след друг се опитвали да накарат бивола да се помести, но като не могли нищо да направят, отивали си. И Врабчо пак останал сам-самичък.

По едно време минал щъркелът с книга под ръка. Отивал да направи преброяване на жабите. За малко щял да се спъне в бивола.

— Бре, Врабчо — извикал той, — защо си седнал да оплакваш тоя мързеливец?

— Не оплаквам него, ами себе си, Щъркелане — отговорил Врабчо и му разказал всичките си патила.

— Тъй ли била тя! — извикал жабешкият приятел. — А бе, Врабчо, ти не знаеш ли, че това, което поотделно ти и твоите приятели не можахте да направите, ако се съберете всички заедно, ще го сторите. Иди събери всичките си другари, натрупайте един куп сухи клечки до опашката на тоя сънльо, па ги подпалете, та тогава да видим какво ще стане.

Рипнал Врабчо, събрал приятелите си, за миг натрупали цяла планина съчки до биволската опашка.

— Ами огън откъде да вземем? — завайкали се врабците.

— Откъде ли? Помолете светулката да ви даде една главня. Други път пък вие с нещо ще й идете на помощ.

Послушали врабците щъркела. Помолили светулката да им даде една главня огън. Дала им. Хвърлили те главнята в сухите клечки. Леле, мале! Че като бухнал един огън! Че като пламнала една опашка! Че като рипнал един бивол да бяга — земята се заклатила.

А Врабчо грабнал житеното зрънце, отнесъл го на синчето си и с всичка сила го пъхнал в гърлото му. И още не го глътнал, изхвъркнал малкият Врабчо от гнездото як и пъргав като сокол. Който не вярва, да иде да го види!

АНДРЕЙ ГЕРМАНОВ

СТРАШЕН СЪН

*Дълго Чочо се мъчи
и уроците учи,*

*но го тежък сън обори
и очите му затвори.*

*И видя той сън ужасен —
толкоз страшен, толкоз ясен:*

*сам изключен от класа,
той се скита из леса.*

*Студ земята вледенил,
сняг на преспи я покрил.*

*И високо в небесата
светят грозно при луната —*

*вместо ясните звездици —
двойки, нули, единици.*

ОРЛИН ВАСИЛЕВ

БЕЛОДРЕШКО

В двора вече притъмня. А заедно с тъмнината се усили и студът. Децата едно по едно се прибраха в домовете си. Остана само Петко Петлето. Остана, защото не можеше да се раздели със своя нов приятел Белодрешко.

И вие да имате такъв приятел, и вие не бихте могли да се разделите с него.

Вместо очи той имаше две черни въгленчета.

Вместо нос — един щръкнал червен морков.

Вместо зъби — набучени в устата кибритени клечки.

А на главата — продупчена сламена шапка.

Как да се разделиш с такъв мил хубавец?

Но ето, че прозорецът на кухнята се отвори и Петко чу гласа на майка си:

— Петленце! Прибирай се веднага! Съвсем ще премръзнеш!

— Сега, мамо, сега! — отговори Петко.

Какво да направи наистина?

Грабна той своя красив приятел и го понесе към къщи. Отвори полекичка с лакът вратата, премина тихичко коридора и остави Белодрешко в килерчето под стълбата.

— Стой тука на цимента! — поръча му Петко Петлето. — Че вънка някое куче може да те събори. Или пък врабците ще ти изкълват носа. Цял ден ще си играем утре...

Всички се досещате, че Белодрешко нищо не рече на своя приятел. И какво би могъл да рече, когато Петко беше забравил да постави език в устата между кибритените клечки.

Петлето се прибра в кухнята. Изми се, вечеря на масата с домашните си и легна да спи. Но колкото и да беше уморен от играта през деня, той пак цяла нощ сънува как летят с Белодрешко в голямата шейна...

Пробуди се късно — чак в девет часа. И щом отвори очи рипна и затича надолу по стълбата.

— Къде отиваш бос? — викна подир него майка му. — Облечи се! Ще изстинеш!

— Сега!... Да видя само нещо...

След малко майката дочу силен плач. Тя остави каната с горещото мляко и сама затича надолу по стълбата.

А там — какво да види?

Целият килер пълен с вода. Сред водата стои Петко и плаче. Не плаче, а пищи:

— Къде е човекът ми-и?... Къде е човекът ми-и?...

— Кой човек, бе Петленце?

— Моят човек!... Белодрешко!... Аз снощи го оставих в килера! Оле-ле-е!... Котките са го изяли. Те са помислили, че е направен от сирене! Оле-ле-е! Излапали са го!

Синът плачеше, а майката се смееше:

— Котките, Петко, не ядат снежни човеци.

— А къде е той? Къде е той?

— Ето го къде е! — рече майката. — В локвата е потънал. Виж носа му!...

Едва сега Петко видя и моркова, и двете въгленчета, и сламената шапка, която плаваше из локвичката върху циментовия под на килера.

— Излизай, че ще изстинеш! И недей да плачеш. Друг човек ще си направиш. Върви да се облечеш.

Петко се облече, закуси и отвори вратата към градината.

ЦВЕТАН АНГЕЛОВ

СТИХОВЕ ОТ ЗАЙКО ЗЕЛКИН

ПРЕДСКАЗАНИЕ

СТИХОТВОРЕНИЕ ЗА ПРАВА И СЪДБАТА НА ПОРА

*Влезе пор в кокоши двор
през отвор
от малък чвор.*

*Няма спор,
че този пор
ще загине от топор.*

ГАРВАН

ИЗОБЛИЧИТЕЛНО СТИХОТВОРЕНИЕ

*Гарван крачи след орачи.
Гарван крачи, но не грачи.
Гарван да оре не рачи —
обирач на обирачи
поглед в зърното вторачи.*

ЗАЕШКА РАБОТА

СТИХОТВОРЕНИЕ ЗА МОЯ СЪСЕД

*Взел е
зеле
заек млад.
Хрупа,
трупа —
няма склад.
Леле,
сплел е
нисък плет!
Но си
носи
пистолет!*

МЛАДЕН ИСАЕВ ЛАКОМАТА ЛИСИЦА

*Преди да паднат тъмите,
остави Лиса горите
и край селото докопа
на баба Вела петела,
а после хукна надолу
в полето пусто и голо.*

*Но над реката дълбока,
петнайсет крачки широка,
застана наша Лисана
и се огледа засмяна:*

*отдолу друга лисица
я гледа с хитра душица
и с шарен петел в устата —
ех, че вечеря богата!*

*Нали си беше стръвница,
с лакома, дива душица,
отвори Лиса устата
и бухна цяла в реката.*

*Ех, мале, майко юнашка —
крила и вита опашка
разпери петльо широко
и литна горе високо.*

*Над брега Лиса излезе,
от глад езика изплезе:*

*„Била ми празна главата
да гоня сянка в реката!“*

ДОРА ГАБЕ ЛАКОМЧО

*Слива със костичка
който изяде,
слива във корема
ще му израсте.
Ще излизат клони,
като спи насън,
през носа, устата
и ще гледат вън.
Заран във корема,
ще се скрият пак,
ала във очите
ще оставят знак.
Който ги погледне,
той си вече знай
и с таквиз дечица
никой не играй.*

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ

НЯМА ЩО

Взех си белята с един врабец и сега не мога да се отърва от врабци.

Една зимна вечер, когато четях в кабинета, нещо удари в прозореца. Отворих едното крило, гледам, на заснежения корниз лежи полумъртъв врабец. Внесох го вътре. Врабецът се свести, погледна ме с черното си око и кацна на полилея. Рекох си: „Нека пренощува там. Утре ще го пусна“ — и отидох да спя.

На другия ден си спомних, че имам хубав кафез. Реших да задържа моя гостенин до пролетта. Защо да мръзне през зимата? И тъй направих.

Отначало врабецът се блъскаше в кафеза — искаше да излети на свобода. После свикна. При мен е топло, храна има в изобилие. Започнах да го уверявам, че и аз съм врабец. Провирах си пръста в кафеза, той го кълве. Отварям вратичката, хващам моя пленник, говоря му, дразня го, пущам го да лети из кабинета. Щом разбра, че в тая игра за него няма нищо опасно, врабецът взе да се бие с мен здравата. След месец се убеди, че и аз съм врабец, само че по-голям. Затракам ли с пишещата машина, той кацне върху буквите и ми пречи да пиша. Прогоня го, кацва на главата ми. Легна ли да почивам, той е на рамото ми. Кълве ми ухото или ми пощи брадата. Много му харесва една стъклена кутийка със златни ръбчета. Щом я видеше, настаняваше се отгоре й, сърдеше се, цвърчеше.

Тъй вървяха нашите работи. Той се охрани, натежа. Сам влиза и излиза от кафеза. Вкъщи ме следваше навред. Понякога се крие някъде и трябва да го търся. Погледнеш, отишъл зад вратата — някой ще отвори и ще го премаже. Колко му е душичката.

Когато се запролети, тържествено го пуснах. Излетя като куршум право на тополата. Обаче на другия ден кацна на корнизата. Отворих прозореца и го поканих да влезе. Не иска. Гледа ме дяволито, поглежда кафеза вътре и сякаш ми казва: „Минах само тъй, да видя още ли си

запрян тук. Всичко живо е навън, а ти продължаваш да стоиш в твоя кафез.“

Той беше много зает по това време. Виеше се с другите врабци, постоянно чуруликаше и се перчеше с вирната опашка. Врабките влачеха перушини и сламки под стрехите, виеха гнезда. Един ден моят приятел се вмъкна в кабинета през отворения прозорец и задигна памука, с който се готвех да си изчистя цигарето. Отнесе го под една стряха. Втори път отмъкна парченце хартия.

През май не се вести нито веднъж. Мина лятото, аз забравих за него, но щом падна сняг, пристигна. Скача по корниза, източва шия, поглежда през стъклото. Тук ли съм, чукам ли на машината в моя кафез. Черните му живи очички сякаш ми казват: „Кълвеш, а, кълвеш? Дай и на мен!“

Натроших му хляб върху корниза. Излапа го и отлетя. А преди да мръкне, доведе цялото си поколение. Три пъти по дванадесет врабчета колко правят? Цял взвод — все негова челяд. Той стои храбро до прозореца и чака да раздам дажбата, пък синчетата и дъщеричките стоят на оголения кестен. Чистят си човките, предвкусват трошичките и ми показват, че са готови. Баща им е сигурен, че щом машината трака в кабинета, аз кълва. А щом кълва, ще кълват и те. Но тая работа не остана скрита за другите врабци и сега на прозореца ми се събира цял орляк. Че и гугутките се научиха. Казвам им: „Голяма работа ми отворихте, бе, гладници!“ Но те не ме разбират. Щом имаш — давай! Щом кълвеш, давай и на нас!

Прави са. Няма що, трябва да давам.

ИВАН КРЪСТЕВ

НОСОРОГ

*Носорог, носорог,
нос ли имаш, или рог?
Ако имаш само нос,
ще се казваш носонос.
Ако имаш само рог,
ще се казваш рогорог.
Ала ти си носорог —
значи имаш нос и рог.*

ИВАН КРЪСТЕВ

ПАПАГАЛИ

*Нас **папа** ни само гали,
затова сме **папагали!**
Ако **мама** нас ни гали,
ще ни викат **мамагали!***

ИВАН КРЪСТЕВ

МИШКИ-ИГРАЧКИ

*Цяла ноц, Писанке, спиш.
Мишки вече не ловиш.
— Не ловя, че у дома са
всички мишки от пластмаса!*

ИВАН КРЪСТЕВ

ХИТРУША

*Натрупа сняг
и студ настана.
В хладилника
се скри Гризана:*

*„Тук час и два
ще поседя,
за да не зъзна
на студа!“*

ИВАН КРЪСТЕВ

КАШАЛОТ

— За къде си тръгнал, кашалот?
— Глътнах сред морето параход,
та ще трябва да закарам сам
пътниците му до Амстердам!

ЙОРДАН РАДИЧКОВ

ТАНАНИК

Имахме в нашата група един врабец, викахме му Пиук, защото той по цял ден хвъркаше и съчиняваше песнички, като си тананикаше: Пиук, пиук, песента ми започва оттук! Или пък: Пиук, пиук, песента ми завършва дотук! Да съчинява, не всеки умее, тая дарба човек трябва да си я има от рождение. Пиук например ми е разправял: Ти Знаеш ли, Джиф, че аз още докато бях в яйцето на тъмно, почнах да съчинявам. Като съчинявах разни песнички и ми беше някак си по-леко, имаше кой да споделя самотата ми. По цял ден си тананиках в тъмното — пиук, пиук, мустакат турчин пуши с чибук. Дори сега, когато тръгна някъде сам, вземам със себе си винаги по една песен, та да ми прави дружина. Ако пътят ми е по-дълъг, то тогава вземам повече песни, за да ми стигнат по пътя. Суха храна не вземам, гладен едва ли ще остана, все нещо ще се намери за хапване, но без песен не тръгвам.

Ние това не го знаехме отпреди, па не сме се и сетили. Пиук поиска да ни послужи и раздаде на всички ни песни. Аз лично съм проверил в дългите си пътешествия и мога да ви препоръчам, когато тръгнете някъде на път — а човек е винаги на път, — да вземате със себе си и по някоя песен, да видите колко по-леко се пътува. Ако хвърчиш, песента също хвърчи с тебе, ако тръгнеш да се разхождаш из ливадата, песента също се разхожда и ти прави най-приятна компания.

Истина е, че песните, дето Пиук ги съчинява и ни ги раздава да ги пеем било когато отиваме някъде, било когато работам, са съвсем простички, но пък ни вършат много хубава работа. Не са, да кажем, като песните на славеите. Те техните песни едни издокарани, па засукани, па с едни извивки — ако тръгнеш по извивките им, свят ще ти се завие. Тия засукани песни славеят ги пее само сутрин рано, в тишината, та да се фука пред всички, че му много засукани песните. Ние нямаме нищо против тия песни, нека ги пее славеят, който иска, да слуша. Той сутрин си изпява засуканата песен, а после през целия ден мълчи като риба и се вре по сенките. Ние такива темерути не обичаме.

По-добре е да ви кажа да пеете прости песни, но през целия ден и за всякакви случаи.

Ще ви кажа, че когато започнахме да правим гнездата си, всички тичаха непрекъснато да мъкнат строителен материал, работеха от изгрева на слънцето чак до мръкнало и за няколко дни изпокапахме. Тогава Пиук дойде да ни каже, че ако седнем да вием гнездата с песен, няма да усетим кога ще ги направиме. Той даде на всички по една песен за виене на гнезда. Като почнахме да вием гнездата с нея, съвсем леко ни стана, гнездата като че сами се извиваха, или още по-точно, песента ги правеше заоблени, леко вдлъбнати, а ние само ту к и там и помагахме.

Единствен Драги ми господине не пожела да работи с песен и гнездото му стана грозно като турска керемида и толкова наклонено, че за да се задържиш за него, трябва да се връзваш с едно въже за кръста и пак не е съвсем сигурно дали вятърът няма да те отнесе нанякъде. Но Драги ми господине е бил винаги опърничав, та това не направи никому впечатление. Аз, казва, мигар нямам други грижи, та ще седна да се занимавам с лекомислени работи, драги ми господине!

Той смята, че песента е лекомислена работа. Тя не е никак лекомислена и ще ви кажа, че дори когато човек е много изморен и не може дълго да заспи, то най-добре ще бъде да почне да си тананика на ум. Като тананика на ум, Сьнчо чува, че някой тананика, и айде, айде, да види какво е това, дете тананика, защото си у мира от любопитство. А на вас само това ви и трябва — да дойде Сьнчо да надникне през прозореца. Забелязал съм, че когато заспивам с тананикане, всичките ми сънища са много хубави и предимно летящи.

Ако искате и вие да сънувате летящи сънища, опитайте. На човек и без това му се случва много рядко да хвърчи, та да си навакса повече хвърчене, той би трябвало да се научи да заспива с тананикане.

Опитайте и ще видите, че ви говоря самата истина: тананик, тананик, тана-та-наник!

СЛАВ ХРИСТОВ КАРАСЛАВОВ СЧУПЕНАТА ЛУНА

*Днеска на двора пак спорят децата
кой пръв от тях ще достигне Луната.
Малкият Тошко сърдито отсича:
— Ние ще сложим крила на „Москвича“,
вечер, додето Луната светлее,
двамата с татко ще стъпим на нея
или ще тръгнем по нашта топола...
— Нищо не знаеш — отверъща Никола. —
Нали Луната я снимаха вече,
тя е голяма и много далече,
идното лято със нова машина
може и аз космонавт да замина...
Дълго, разпалено спорят децата
кой ли от тях ще достигне Луната,
само най-малкия, плахия Мишо,
нищо не казва, а тихо въздиша:
снощи, когато Луната голяма
мина край бялата Кумова слама,
той огледалото сложи на пода,
в него Луната примамени от свода,
после подскочи с двете крачета,
стъпи на нея, но... в миг на парчета
тя се разсипа по пода горката.
Кой ли ще свети нощес в тъмнината?*

Издание:

Библиотека „Златни страници“. Кой какъв е и защо такъв е. Том четвърти. Хумор за деца.

Издателство „Български художник“, 1978

Съставител и редактор: Николай Янков

Художник: Борислав Стоев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.